

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

-1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
-2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
-3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

-4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
-5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
-6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

-7 Suunnitelman laatijat
-8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

Ristijärven väestömäärä on ollut hitaasti laskeva. Lapsiperheiden määrässä ei ole valtuustokausina tapahtunut suuria muutoksia ja keskimääräinen koulutustaso on nouseva. Haasteena on väestön keskimääräistä suurempi ikääntyminen, verotulojen ja valtionosuuksien pieneneminen ja kunnan velkaantuneisuuden kasvu. Kunta joutuu ponnistelemaan kyetäkseen vastaamaan sote-kuluihin. Kunnan omat säästötoimet vaikuttavat myös hyvinvointiin, koska omia palveluita on karsittava. Onnellisuusbarometreillä mitattuna meillä Kainuussa ja Ristijärvellä asuu onnellisia ihmisiä, jotka arvostavat luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia, asumisen väljyyttä ja hyviä, lähellä olevia peruspalveluita.

Ristijärveläiset pitävät mahdollisuuksina kunnassa helposti tavoitettavissa olevaa luontoa, matkailun hyödynnettävyyttä Saukkovaaran ja Pirtin alueilla, hiihto- ja muita harrastusmahdollisuuksia, kunnan rauhallisuutta ja hiljaisuuden kokemuksia, hyviä ja toimivia peruspalveluja sekä tontti- ja asuntotarjontaa.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Teaviisarin pohjalta Ristijärven kunnassa terveydenedistämisasiivisuus on selvästi koko maata parempi perusopetusikäisten kohdalla. Koko maan vertailuarvo on 69 ja Ristijärven 88 eli meillä se on hyvän tuloksen kohdalla. Lasten ja nuorten osallisuudessa heidän vaikuttamismahdollisuuksien kokemisessaan on vielä parannettavaa. Uuden opetussuunnitelman myötä lasten ja nuorten osallisuutta korostetaan nykyistä enemmän tulevaisuudessa. Jo nyt oppilaat pystyvät vaikuttamaan mm. oppilaiden hyvinvointiryhmän, tukioppilastoiminnan, oppilaskunnan toiminnan, kunnallisen Nuorisovaltuuston, maakunnallisen Nuorisovaltuuston ja Lasten ja nuorten parlamentin kautta arkitoimintoihin. Lasten ja Nuorten Parlamentin tarkoituksena on osallistua mm. lasten ja nuorten asioiden ennakkovaikutusten arviointiin kunnallisessa päätöksenteossa tulevaisuudessa. Liikunnan osaltakin tulokset ovat hieman koko maan tulosta paremmat, koko maan tulos on 69 ja Ristijärven 70. Liikunnan osalta Teaviisarin tulokset osoittavat, että liikuntatoimen sitoutuminen työhön, sen johtaminen ja kehittäminen sekä resurssit ovat hyvällä tasolla (Ristijärvellä yli 80 kun koko maassa taso on 50-50), mutta kuntalaisten mahdollisuus vaikuttaa liikuntatoimeen on alhaista, vain 33 kun se koko maassa on huomattavasti korkeampi. Onneksi viimevuosina hanketoiminnalla on saatu lisättyä esimerkiksi ikääntyvälle väestölle harrastetoimintaa, jota he ovat itse päässeet suunnittelemaan. Samoin vähän liikkuville nuorille on hanketoiminnalla saatu heidän omien toiveidensa pohjalta suunniteltua toimintaa.

Lapsiperheet osallistuvat hyvin aktiivisesti sekä kunnan että järjestöjen toimintaan, ja he ovat tyytyväisiä vapaa-aikapalveluihin ja niiden joustavuuteen. Suurimman haasteen lapsiperheiden hyvinvoinnille asettaa se, että lasten ja nuorten peruskunto ja kestävyys polarisoituu hyvin paljon liikkuviin ja ei ollenkaan, tai hyvin vähän liikkuviin. Samalla terveyserot ja paino-ongelmat kasvavat kaikissa ikäluokissa. Sekä varhaiskasvatus että perusopetus ja vapaa-aikatoimi pyrkivät tukemaan erityisesti vähänliikkuvien perheiden lasten ja nuorten kasvua terveempään aikuisuuteen sekä perustoimillaan että hankerahoituksen mahdollistamalla toiminnalla. Vähänliikkuvat lapset ja nuoret ovat suurin haaste tällä hetkellä. Terveempi tulevaisuus Kainuussa - kokonaisuuden ympärille on kerätty kunnan toimintoja tähän haasteeseen vastaamiseen.

Ristijärvi tänään ja huomenna kyselyn perusteella kunnan heikkoukseksi koetaan väestörakenne eli kasvava ikäihmisten osuus ja lasten ja nuorten vähyys. Toisaalta ikäihmiset ovat myös voimavara, varsinkin go-go-ikäiset ja kuntoiset seniorit, jotka osallistuvat aktiivisesti toimintaan ja kuluttavat palveluja. Kunnan vahvuuksina koetaan myös luonto, sen hiljaisuus ja pienen, kompaktin kunnan helposti saavutettavissa olevat palvelut. Kehitettävänä osana pidetään sitä, että kunnan tapahtumista ei ole olemassa aktiivista viikkokalenteria, jossa näkisi yhdellä silmäyksellä kaiken, mitä kunnassa tapahtuu juuri nyt.

Suomen bruttokansantuote on noin kaksinkertaistunut viimeisten 25 vuoden aikana. Samaan aikaan tuloerot ovat kasvaneet huomattavasti. Huono-osaisten ja hyväosaisten elämismailmat ovat yhä kauempana toisistaan. Suurin osa suomalaisista elää materiaalisesti tyydyttävää elämää korkeasta elintasosta nauttien. Silti Suomessa on liki miljoona köyhää. Huono-osaisuus on moniulotteinen ilmiö, johon liittyy hankalan taloudellisen tilanteen lisäksi monesti esimerkiksi yksinäisyyttä ja sosiaalisten suhteiden puutetta.

Lapsen ääni 2020-kyselyn tulokset osoittavat, että vähävaraisten perheiden lapset kokevat muita useammin köyhyydestä aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia, kuten kiusaamista, ahdistusta ja perheen taloudellisen tilanteen aiheuttamaa stressiä. Myös syyllisyyden ja häpeän tunteet olivat yleisempiä kuin muilla vastaajilla. Lisäksi yli puolet vähävaraisten perheiden lapsista kertoi olevansa melko tai erittäin paljon huolissaan tulevaisuudesta. Ristijärvellä vähävaraisten perheiden lapset nousivat koronakevään etäopetuksessa selkeästi esille ja heidän tukemiseensa haettiin ja saatiin avustusta kesällä 2020.

Koronapandemian osalta kyselyyn vastanneet lapset kokivat, että koronan aiheuttamat poikkeusolot ovat vaikuttaneet heidän elämäänsä huomattavasti: fyysisten kontaktien välttämiseksi koulujen opetus järjestettiin etänä, kavereiden tapaaminen hankaloitui, harrastusmahdollisuudet supistuivat ja vapaa-ajan viettäminen muuttui. Useampi kuin joka neljäs kyselyyn vastannut lapsi koki henkisen hyvinvointinsa erittäin huonoksi tai melko huonoksi. Poikkeusolot vaikuttivat vastausten mukaan erityisesti matalatuloisten perheiden lapsiin, jotka kertoivat muita lapsia useammin heikentyneestä henkisestä hyvinvoinnistaan, haasteista koulunkäynnissä sekä perheen tuen tarpeen lisääntymisestä.

- 40 % matalatuloisten perheiden lapsista kertoi joutuneensa joskus tai usein kiusatuksi tai syrjityksi perheensä taloudellisen tilanteen vuoksi, 25 % kaikista vastaajista.
- 80 % matalatuloisten perheiden lapsista kertoi olleensa joskus tai usein stressaantunut perheensä taloudellisen tilanteen vuoksi, 56

% kaikista vastaajista.

- 51 % matalatuloisten perheiden lapsista koki mahdollisuutensa harrastaa huonoksi tai melko huonoksi, 14 % kaikista vastaajista.
- 25 % matalatuloisten perheiden lapsista koki, ettei ole tarpeeksi taitava tai lahjakas osallistumaan haluamaansa harrastus- tai vapaa-ajan toimintaan, 14 % kaikista vastaajista.
- 56 % matalatuloisten perheiden lapsista kaipaa enemmän maksuttomia tai edullisia vapaa-ajan viettämisen ja harrastamisen tapoja, 33 % kaikista vastaajista.
- 39 % lapsista oli melko paljon tai erittäin paljon huolissaan tulevaisuudesta. Matalatuloisista lapsista 52 % ja hyvätuloisista 33 %.

Ristijärven kunnassa pyritään Suomen mallin mukaiseen harrastustoiminnan tarjoamiseen, jolla voidaan taata kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus harrastuksiin. Matalatuloisten ja vähävaraisten perheiden lapsille pyritään takaamaan mahdollisuuksia myös kulttuurikokemuksiin varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Paino-ongelmat ja suun hyvinvoinnin tai Kainuussa pahoinvoinnin ongelmat näkyvät myös Ristijärven väestössä. Kaikenikäisten kainuulaisten joukossa ylipaino on yksi suurista ongelmista. Hyte-työssä tulee jatkossa keskittyä enemmän ehkäisevään ja kannustavaan hyvinvointityöhön niin kunta- kuin yksilötasolla.

Tällä hetkellä mm. sydän ja verisuonitauteja, diabetesta sairastetaan enemmän kuin koskaan. THLn uusimpien tilastojen mukaan nuoria sairastuneita on 40 % enemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Raskausiän diabetes voi aiheuttaa myös ongelmia syntyvälle lapselle. Suomalaiset kärsivät ylipainosta ja ovatkin nykyisin Pohjoismaiden lihavinta kansaa. WHO:n tilastojen mukaan lasten lihavuus on kasvanut 10 kertaiseksi kymmenessä vuodessa. On muistettava, ettei itse lihavuus ole ongelma, vaan lihavuuden mukanaan tuomat lisäsairaudet kuten tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, sydän- ja verisuonisairaudet, 2. tyypin diabetes jne. Lähes viidenneksellä miehistämme ja naisistamme painoindeksi on vähintään 30. Osa ihmisistä voi erittäin hyvin ja tekee vähän liiankin tunnon tarkkoja terveystarkoituksia ja osaa ihmisistä taas terveystarkoituksia eivät kiinnosta lainkaan. Heillä riskitekijä kertautuvat: tupakointi, alkoholin käyttö ja liikunnan puute aiheuttavat ennemmin tai myöhemmin terveysongelmia. Sosiaaliset ongelmat kasautuvat etenkin nuorilla. Vailla koulutusta, työpaikkaa ja parisuhdetta elämänpiiri ei ole terveyttä edistävää. Kunnan tasolla pitäisi pyrkiä tasaamaan näitä perheiden kesken syntyviä eroja omilla toimillaan tukemalla erityisesti sosio-ekonomisesti heikoimmassa asemassa olevia.

TERVEYDENEDISTÄMISAKTIIVISUUTTA KUVAAVAT INDIKAATTORIT (TEA-Viisarista) PÄMITETTY 12.8.2020.

Teaviisaarin tulokset 2019

Aineisto päivitetty 12.08.2020

Pisteet Ristijärvi Koko maa

Perusopetus	79	66
Sitoutuminen	100	60
Johtaminen	50	68
Seuranta ja tarveanalyysi	75	68
Voimavarat	83	57
Yhteiset käytännöt	97	82
Osallisuus	82	65
Muut ydintoiminnot	65	62

Pisteet Ristijärvi Koko maa

Seuranta ja tarveanalyysi	75	68
Koulukiusaamisen seuranta	100	76
Häiriöiden ja ongelmatilanteiden seuranta	81	63
Tupakoinnin ja päihteidenkäytön seuranta	83	75
Kurinpitoitoimien ja ojentamisen seuranta	59	63
Tapaturmien seuranta	50	34
Terveyden ja hyvinvoinnin seuranta	100	74
Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportointi	100	53
Laajan terveystarkastuksen sisältö	100	78
Poissaolojen seuranta	0	91

Pisteet Ristijärvi Koko maa

Osallisuus	82	65
Vanhempainyhdistys- ja tukioppilastoiminta	50	74
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet	77	40
Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet	92	57

Oppilashuollon kuvaus oppilaitoksen esitteessä/verkkosivulla Kodin ja koulun yhteistyö	90	84
---	----	----

Pisteet Ristijärvi Koko maa

Muut ydintoiminnat	65	62
Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet	80	76
Kouluruokailu	50	47

Pisteet Ristijärvi Koko

Johtaminen	50	68
Oppilashuoltoryhmän kokoontuminen	50	71
Poissaolojen seuranta	0	64
Viimeisin kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta tiedossa	100	71
Viimeisimmän kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen sekä seurannan ajankohta ja osallistujat	80	83
Oppilashuoltoryhmän kokoonpano	71	70

Ristijärven kunnan pitkäaikaismittauksista Tea-viisarissa huomaa, että viimeisimpään mittaukseen ei ole tullut täytettyä poissaolojen seuranta kohtaa, ja sen takia luku on nolllilla. Kehitettävää on selkeästi vanhempien osallistamisessa koulutyöhön. Nämä lisäykset ovat uusimmasta teaviisarista.

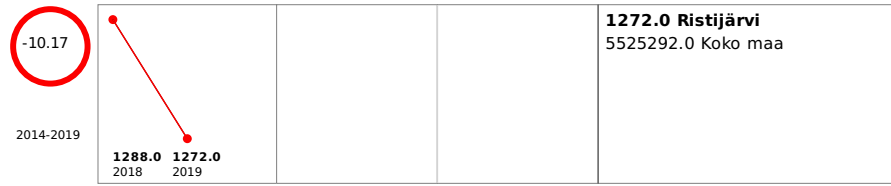
TALOUS JA ELINVOIMA

Talous**Tulot**

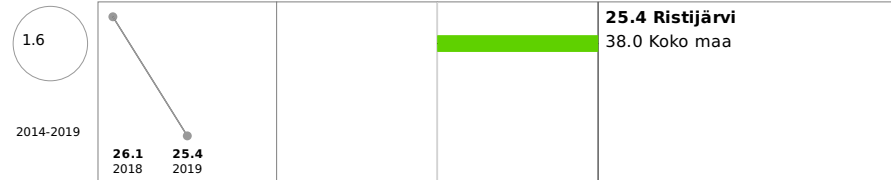
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Elinvoima**Väestö**

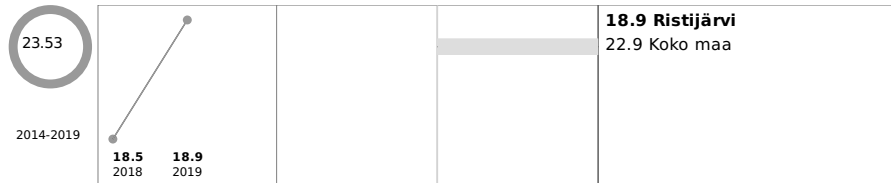
Väestö 31.12.

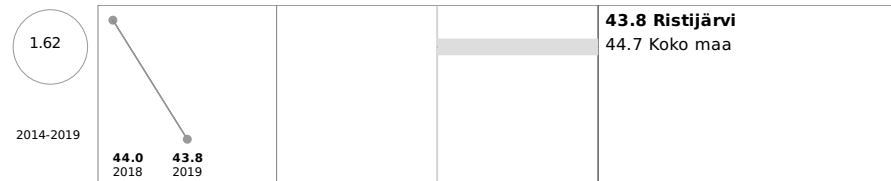
Lapsiperheet, % perheistä

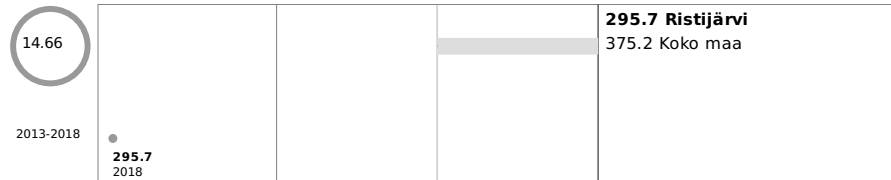
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

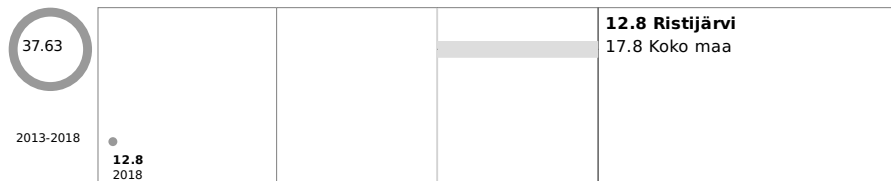
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

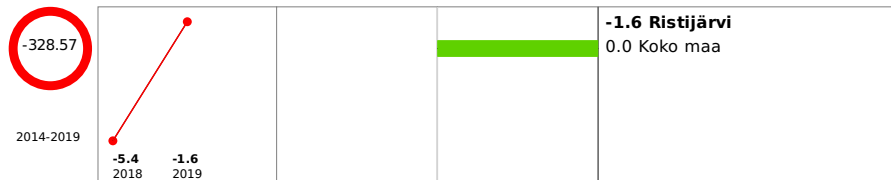
Koulutustasomittain

Avioeroja 25 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä naimisissa olevaa

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Syntyneet, ennuste 2025

Elinvoima

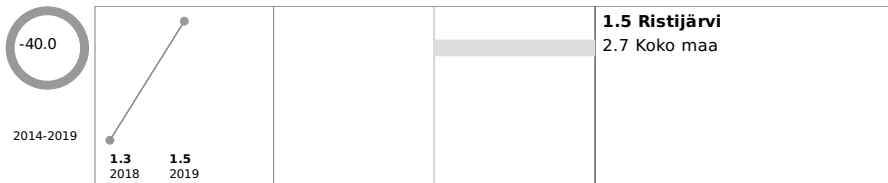
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

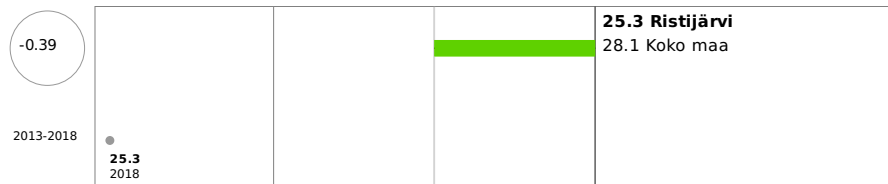
Lasten pienituloisuusaste

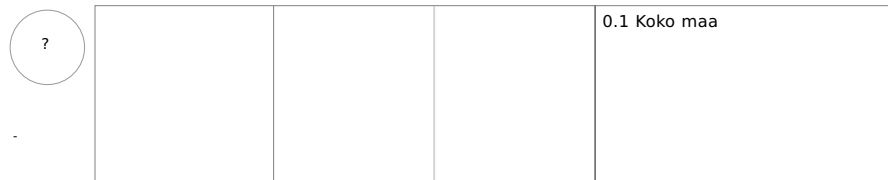
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

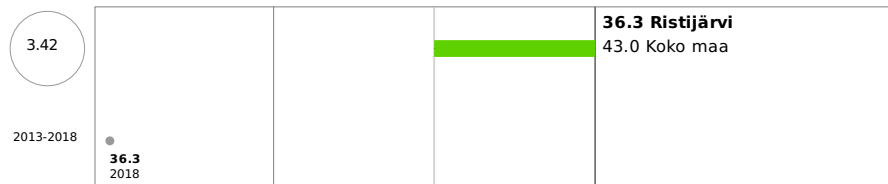
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

Kunnan talous ja huoltosuhte heikkenevät tulevissa maakuntamuutoksissa ja kunnan on varauduttava tiukkenevaan taloudelliseen tilanteeseen. Samalla on vähemmillä resursseilla kyettävä huolehtimaan ikääntyvästä väestöstä. Koronan vaikutukset kuntatalouteen ja palveluihin sekä mahdollinen palvelutarpeen kasvu nähdään tulevina vuosina. Toisaalta kunta on vielä taloudellisesti itsenäinen kunta, joka pystyy kehittämään omaa toimintaansa. Kuntaa pidetään myös kiinnostavana asuinkuntana Kainuussa, koska peruspalvelut on kunnasta saatavilla ja silti on tilaa väljään asumiseen ja luonnossa harrastamiseen.

Kunnan vuokra-asuntoyhtiön asunnoilla on hyvä kysyntä eli kunnassa ei juurikaan ole tyhjiä asuntoja. Myös muuten myyntiin tulevat asunnot ja kiinteistöt vaihtavat omistajaa kiitettävän nopeasti. Elinkeinoelämän rikkautena on maaseutumaisen kunnan ominaispiirteet, toimivat hoivayksiköt työpaikkoineen. Haasteita tuo suurten yritysten puuttuminen kunnasta eli työpaikkaomavaraisuus on pieni. Suuri osa kunnan työikäisestä väestöstä työskentelee kunnan ulkopuolella.

Uudessa maakuntaudistuksessa kunnan tehtävät jäävät nykyistä pienemmiksi, mutta Kainuussa ja Ristijärvellä siihen on jo totuttu.

Tulevaisuuden kunnan rooleina ovat sivistys- ja hyvinvointirooli, elinkeinoelämän ja työllisyyden kehittäjän rooli, elinympäristön kehittäminen ja itsehallintorooli sekä kehittäjä- ja kumppanirooli. Maakuntauudistus nostaa entisestään yhteistyön tekemisen tärkeyden kuntatyöskentelyssä keskiöön - kuntalaiset järjestöt ja paikallisyhteisöt ja - yhteisöt yhdessä kunnan virkamiesten ja luottamusmiesten kanssa kehittävät kuntaa.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET **Hyvinvointi**

Elämänlaatu ja osallisuus

Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

?				20.9 Koko maa
---	--	--	--	---------------

Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

?				null fi.shvk.LocalizedName : 1483
---	--	--	--	-----------------------------------

Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

?				4.9 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

?				9.1 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Päivittäin vähintään kaksi oiretta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

?				null fi.shvk.LocalizedName : 1483
---	--	--	--	-----------------------------------

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

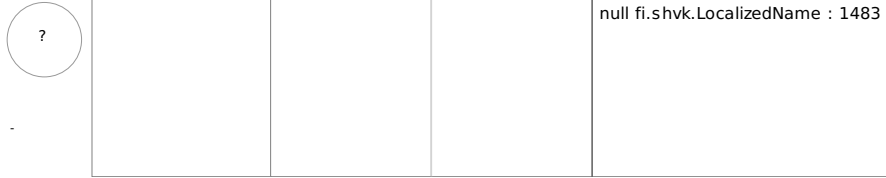
?				16.9 Koko maa
---	--	--	--	---------------

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9.luokan oppilaista

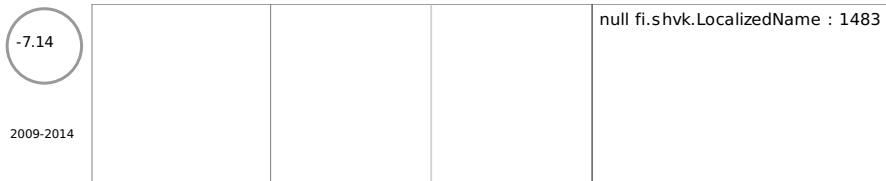
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Kunnan palvelut

Päivähoito

Esipetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

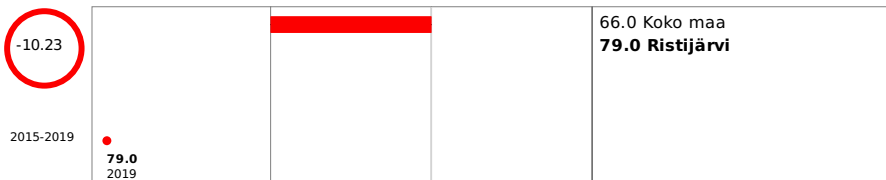

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Muut palvelut

Talous

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Lasten ja nuorten valtakunnalliset barometri eivät siirry taulukkoon liian pienten otosten vuoksi. Ne kirjataan alla erikseen. Elämänlaatuun ja osallisuuteen lasten ja nuorten keskuudessa on saatu enemmän aktiivisesti toimivia kanavia kuin aikaisempina vuosina. Kunnassa toimii sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen yhteinen vanhempainyhdistys, joka tukee molempia kuntatoimijoita omalla aktiivisella toiminnallaan. Vanhempainyhdistyksen hankehauulla toteutetaan mm. Luetaan yhdessä- toimintamalli, jossa huoltajille suunnitellaan eri ikäkausien tukevaa kasvatuskirjallisuutta lainattavaksi kotiin ja samalla sopivia kirjoja yhdessä lasten ja nuorten kanssa käsiteltäväksi. He myös aktiivisesti ottavat kantaa, tukevat ja toimivat voimavaroina lasten ja nuorten perheille. Myös perinteiset järjestöt kuten MLL, 4H-yhdistys, Pyry ja seurakunta tukevat lasten ja nuorten elämää omalla toiminnallaan.

Koko Suomessa on huolestuttavana trendinä noussut esiin kolmevuotiaiden lasten puhumattomuus. Lastenneuvolat ovat havahtuneet siihen, että yhä enemmän tulee puhumattomia pikkulapsia vastaanotolle. Yhteisenä selittävänä tekijänä on vanhempien yleistynyt ajan vietto some-maailmassa. Lapsen kokonaisvaltaisen kehittymisen kannalta omien vanhempien läsnäolo ja aktiivinen viestintä ovat ensiarvoisen tärkeitä. Niitä voidaan korjata hieman varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, mutta huoltajien lämmintä läsnäoloa ei mikään voi korvata. Toinen esille nouseva asia on se, että nykyvanhemmat kuuntelevat ja ymmärtävät lastaan loputtomiin. Pieni lapsi ei kuitenkaan osaa itse päättää laittaako hän päälleen kurahousut vai hilelegginssit sateeseen, vanhempien tehtävä on luoda turvalliset raamit lapsilleen ja kuulla heitä, mutta ei kaataa vastuuta arkipäivän päätöksistä pienen lapsen harteille.

THLn selvityksen mukaan vuonna 2019 vähintään ylipainoisia oli 27 % 2-16-vuotiaista pojista ja 17 % tytöistä. Ylipaino on yleisempää kouluikäisillä kuin alle kouluikäisillä. Ristijärvellä **ylipainoisia poikia vuonna 2019 on 47 %**, Puolangalla 48 % ja Paltamossa 46 %. Tytöt ovat painoltaan lähellä valtakunnan keskiarvoa. Tieto on THLn tuoreesta tilastosta, johon kootaan tietoja lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa kirjatuista pituus- ja painomittauksista. Kaikissa ikäryhmissä ylipaino ja lihavuus ovat pojilla tyttöjä yleisempiä. Koko maata ajatellen lasten ja nuorten ylipainon taustalla on sekä yksilöllisiä että yhteiskunnallisia syitä. Lasten ylipainoon vaikuttaa ennen kaikkea se, että nykyinen elinympäristö on muuttunut lihomista edistäväksi. Tarjolla on paljon ruokia ja juomia, joissa on liikaa energiaa. Samaan aikaan aktiivinen liikkuminen on vähentynyt. Lasten lihavuus on yhteydessä psykososiaaliseen ja fyysiseen terveyteen ja hyvinvointiin. Myös äidin koulutustasolla on ratkaiseva merkitys perheen hyvinvointiin. Matalammin koulutettujen äitein lapsilla on ylipaino selkeästi yleisempää kuin korkeammin koulutettujen äitien perheillä. Jo lapsuudessa lihavuuteen saattaa liittyä aineenvaihdunnallisia muutoksia ja sydän ja verisuonitautien riskitekijöitä, mutta niitä voidaan vähentää elintapamuutoksilla. Lapsuudessa ja nuoruudessa alkanut ylipaino jatkuu usein aikuisuuteen. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveellisten elintapojen edistäminen vaatii jatkuvaa yhteistyötä niin kunnallisella kuin valtakunnallisella tasolla. Ylipainon ehkäisy on yksi selkeä kehittämistehtävä.

Viimeisin kouluterveyskysely paljasti, että moni kouluikäisistä tytöistä ei enää usko itseensä tai vaikutusmahdollisuuksiinsa. Tutkimus toi useassa kohtaa esiin nimenomaan tyttöjen kasvavan pahoinvoinnin. Tytöt jäävät yhä koulumaailmassa ja myöhemmin työelämässä helposti seinäruusuiksi, kun pojat ottavat estradin. Kouluikäisissä tyttöjen oppimistulokset ovat paremmat kuin poikien. Koulu tukee tyttömaista selviytymisen tapaa, joka saattaa olla vaikka ahkera puurtaminen. Samaan aikaan näyttää, että monet naiset eivät etene uralla tavalla, joka on miehille tyypillistä. Jollain tapaa tämä kehitys alkaa jo kouluikäisissä. Pojille opetetaan varhaiskasvatuksessa vähemmän tunnetaitoja. Tyttöjä taas ei palkita siitä, että he olisivat reippaita, räväköitä ja esillä.

Suosimme kulttuurisesti vetäytyvän tytön mallia. Opettajat pyrkivät koulussa lasten tasa-arvoiseen kohteluun ja yrittävät parhaansa, mutta muutos pitäisi tapahtua koko yhteiskunnassa. Ruotsissa varhaiskasvatuksessa poikia on ohjattu enemmän sosiaalisissa taidoissa ja toisten huomioon ottamisessa. Ja tyttöjä on autettu ottamaan reippaammin tilaa ja sietämään esilläolon tuomaa epämukavuutta. Tällaista toimintamallia olisi syytä toteuttaa koko yhteiskunnassa. Tutkimusten mukaan isän osoittama arvostava mielenkiinto omaa tyttäntään kohtaan on ensiarvoisen tärkeää nuoren naisen kasvuun ja erityisesti itsetunnon myönteiselle kehitykselle.

Viime vuosien aikana varhaiskasvatuksen sisäilmaongelmat ovat säädelleet hyvin pitkälle varhaiskasvatuksen ja perusopetuksenkin tilannetta. Nyt tilaongelmat on ratkaistu. Perusopetus on saanut omat tilat takaisin ja ruokailu ja liikunnan ja musiikin opetus voivat taas tapahtua normaalisti. Lasten ja nuorten ensimmäisessä elokuun 2020 kokouksessakin oppilaat kertoivat, miten paljon ruokailu oikeilta astioilta on tuonut rauhallisuutta ja hyvää oloa ruokailuhetkiin. Myös nuorisotilat pääsivät keväällä 2020 aloittamaan uusissa tiloissa ja korona-rajoitusten vähittelen väistyessä tiloja päästään käyttämään täydellä teholla.

Kunnassa on yksi perusopetuskoulu. Koululla ja päiväkodilla tehdään työsuojelutarkastukset kolmen vuoden välein, viimeisimmät terveydenhuoltolain edellyttämät tarkastukset on tehty syyskuussa 2020. Tarkastuspöytäkirjat ovat talletettuina Sivistystoimen pelastus- ja valmiussuunnitelmakansioon. Tarkastuksessa huomioidut korjaustoimenpiteet on suoritettu.

Keskuskoululla on käytössä Wilma-järjestelmä, johon kirjataan oppilaiden poissaolot ja henkilökunnan poissaolot kirjataan Essiin. Käytössä on poissaoloihin puuttumissuunnitelma, jota toteutetaan jatkuvasti. Koulu on KiVa-koulu, ja useammalla opettajalla on koulutus KiVa-opettajaksi. Tällä hetkellä koululla on kahden opettajan KiVa-tiimi selvittelemässä kouluksiaamiasiota ja tarvittaessa he työskentelevät yhteistyössä koulukuraattorin ja tukioppilaiden kanssa. Vaikka oppilaitos on yhtenäiskoulu, jossa oppilaat ja opettajat toimivat yhdessä eskarista 9.luokkaan asti, varataan 7. luokkalaisille aina kahdesta kolmeen päivään ryhmäytymiseen ja yläkouluun siirtymiseen totutteluun. Eskari-tokaluokkalaisilla on omat kummioppilaat, joiden avulla pikkuoppilaat sosiaalistuvat ja oppivat koulun toimintakulttuuria sekä saavat isotsiskot ja -veljet arkisten taitojen opetteluun.

Koulussa toteutetaan yhteistyössä ristijärväläisten yhdistysten ja seurojen kanssa ns. suomen mallia lasten harrastusten monipuoliseen, maksuttomaan ja tasa-arvoiseen harrastamiseen liittyen. Koulu on kouluttanut oppilaitaan mm. digiagenteiksi, tukioppilaksi,

välituntiliikuttajiksi sekä kummioppilaiksi.

Koulu noudattaa kouluruokailusuositusta ja kunnan Lasten ja Nuorten parlamentti tekee yhteistyötä ruuan tuottavan Attendon kanssa kokoontumalla kahdesta kolmeen kertaan vuodessa ruokailuun liittyen. Koulu tarjoaa pitkinä koulupäivinä (yli neljä tuntia) kaikille oppilailleen mahdollisuuden maksuttomaan välipalaan. Koulu ei tarjoa omissa tilaisuuksissaan makeita välipaloja eikä koululla ole makeis- eikä juoma-automaatteja. Oppilaiden yksilöllisistä ravitsemukseen tai sairauden hoitoon liittyvistä tarpeista sovitaan yhteistyössä huoltajien, oppilaan, kouluruokailuvastaavan ja kouluterveydenhuollon kanssa. Koulu käyttää kasvatus- ja opetustyössä mm. Maistuva koulu - materiaalia, jonka pohjalta käydään läpi terveyteen, ruokailutapoihin ja suomalaiseen ruokakulttuuriin liittyviä asioita.

NUORET JA NUORET AIKUISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				7.9 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				8.3 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

?				0.0 Ristijärvi 1.2 Koko maa
---	--	--	--	---------------------------------------

2014-2019

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				15.9 Koko maa
---	--	--	--	---------------

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				25.2 Koko maa
---	--	--	--	---------------

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Oppilaitoksen fyysisissä työoloissa puutteita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

?				null fi.shvk.LocalizedName : 1483
---	--	--	--	-----------------------------------

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

?				1.5 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

?				null fi.shvk.LocalizedName : 1483
---	--	--	--	-----------------------------------

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

?				2.2 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

?				4.9 Koko maa
---	--	--	--	--------------

Muut palvelut

Talous

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Kunnassa ei ole toisen asteen koulutusta, joten suuri osa nuorista muuttaa koulutuksen perässä kunnasta pois hyvin pian perusopetuksen jälkeen.

Kunta pystyy yhteistyössä sote-maakuntahallinnon kanssa tuottamaan vain terveydenhuollon peruspalvelut kuten laboratorion, suun terveydenhuollon, lastenneuvolan, kansanterveyshoitajan, terveydenhoitajan ja laboratorion sekä kouluterveydenhuollon palvelut lähipalveluina. Lääkäripalveluja saadaan sekä etäpalveluna että lähipalveluna lääkärilanteesta riippuen. Kunta ostaa etsivän nuorisotyön palvelut Kajaanin kaupungilta ja osallistuu Kainuun yhteiseen nuorisopalvelujen kehittämistimiin. Osallistumme myös Kajaanin nuorisotyön kanssa yhteisiin hankkeisiin. Kajaanin etsivä nuorisotyö poimii nollasta kolmeen koulutuksen ulkopuolelle ajautunutta nuorta vuosittain. Yhteistä näille nuorille on mm. päihde- ja mielenterveysongelmat, matalan tulo- ja koulutustason perhe ja oppimisen ongelmat. Toisen asteen oppilaanohjaukseen ja tukitoimin tuleekin kiinnittää entistä enemmän huomiota tulevaisuudessa.

Lasten ja nuorten palveluiden osalta tilanne on viime vuosina parantunut erityisesti koulupsykologin aloitettua työt kunnassa syksyllä 2016. Samalla vapautui perheneuvolan psykologipalvelua enemmän varhaiskasvatukseen ja apua saadaan kohdennettua lapsuuden varhaisvuosiin, kuten tarpeellista onkin. Koululla toimii myös Miekkari ja koululuraattori, jotka ovat yhteisiä Suomussalmen ja Hyrynsalmen kuntien kanssa. Mielenterveysongelmien hoitamiseen tarvitaan tulevaisuudessa selkeästi enemmän resursseja, samoin erityisopetustarpeen määrä on kasvanut viime vuosina huomattavasti. Yhteistyö ja tiedon siirto toisen asteen oppilaitoksiin sujuu Kainuussa

hyvin, muualle opiskelemaan siirtyneiden osalta tilanne ei ole aivan yhtä hyvä.

Myös lasten ja nuorten monipuolinen kerhotoiminta lisää hyvinvointia ja Ristijärvellä on pyritty järjestämään kerhotoimintaa myös meillä vielä asuville toisen asteen opiskelijoille. Kirjaston palvelut ovat ensiarvoisen tärkeitä kaikille ristijärveläisille ikäryhmille.

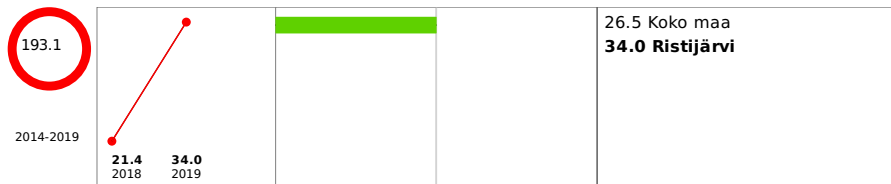
TYÖIKÄISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

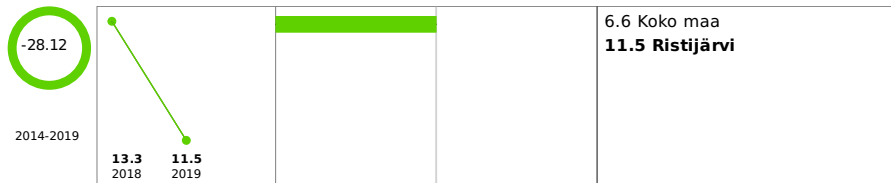
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

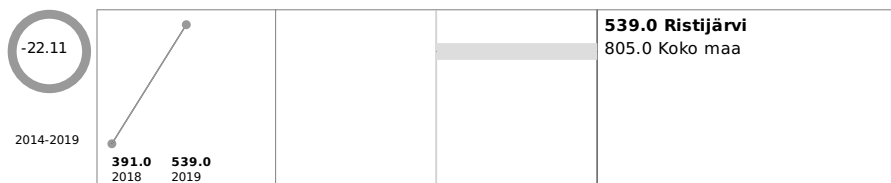
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

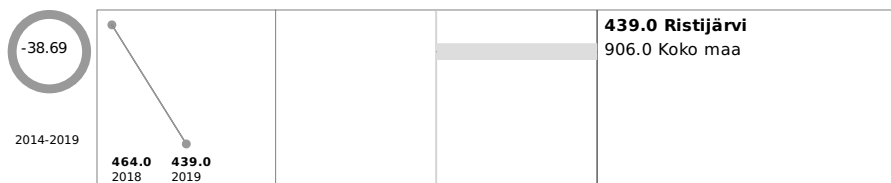
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Muut palvelut

Talous

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Suomalaisen aikuisväestön koetussa terveydessä on eroja maakuntien välillä. Uudellamaalla ja Pohjanmaalla aikuiset kokevat terveydentilansa paremmaksi kuin koko maassa keskimäärin (Kuvio 1). Satakunnan ja Pohjois-Karjalan maakuntien väestö kokee terveydentilansa keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi yleisemmin kuin muissa maakunnissa keskimäärin. Palvelukokemuksissa

maakunnittaisia eroja oli erityisesti vastaajien näkemyksissä valinnanvapauteen. Uudenmaan asukkaista terveysaseman katsoo voivansa valita 78 % väestöstä, kun taas Etelä-Savon ja Kainuun asukkaista vastaava osuus oli 36 %.

https://thl.fi/documents/10531/4022799/kuvio_1_thl.fi.png/09d9fd7b-e85e-436f-a0b2-f1b2263642f1?t=1527763388169
 alt="Keskitasoinen tai sitä huonompi koettu terveys maakunnittain (%)">

Kainuulaiset kokevat oman terveytensä Suomessa kolmanneksi heikoimmaksi, vain Satakunnan ja Pohjois-Karjalan väestö kokee itse voivansa vielä kainuulaisia huonommin. Suurimmat haasteet niin yksilön kuin yhteisönkin kannalta on ihmisten hyvinvoinnin ja oman terveyden edistämisessä. Hyvinvointiin käytetyt eurot tulevat kunnalle halvemmaksi kuin sairauksien hoitaminen.

Työikäiselle väestölle kunnassa on tarjolla sekä kansalais- että musiikkiopiston palvelut, kirjaston kulttuuripalvelut, Virtaalan liikuntapalvelut sekä erinomaiset liikuntapalvelut kylän ympäristössä. Työikäiset ovat itse perustaneet toimintaa itselleen mm. entisten nuorten liikuntakerhon, joka tapaa säännöllisesti liikunnan merkeissä. Työikäinen väestö on aktiivisesti mukana erilaisessa seuratoiminnassa järjestämässä aktiviteetteja muille kuntalaisille. He ovat myös viime vaaleissa aktivoituneet mukaan entistä enemmän kunnallispolitiikkaan. Työikäisestä väestöstä heikoimmalla osalla ja suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat työttömät ja päihdeongelmaiset, joita kaikkia ei soten tukitoimillakaan tavoiteta.

Luonto on ristijärveläisille metsineen, vaaroinen, järvineen ja vuodenaikojen vaihteluineen tarjoamassa virkistäviä elämyksiä. Oman kunnan ja lähikuntien taide- ja kulttuuritapahtumat sekä kirjastojen ja museoiden tarjonta tuottavat aineksia hyvään elämään ja tukevat samalla elinikäistä oppimista, yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja osallistumisaktiivisuutta.

Kunnalla on merkittävä tekijä kuntalaisten vapaaehtoisen oman terveyden hoitamisessa. Kunnan tehtävänä olisi mahdollistaa liikuntatilojen monipuolinen ja edullinen tai ilmainen käyttö kuntalaisilleen, jotta sairauksia saataisiin ehkäistyä nykyistä tehokkaammin. Voiko liikuntasalien vapaat vuorot olla varattavissa kuntalaisille kunnan nettisivulla? Suomen kunnista 78 %se on mahdollista, pienissä alle 5000 asukkaan kunnissa kuitenkin vain 69 % vuonna 2020 Teaviisarin mukaan.

Ylipaino on massiivinen kansanterveysongelma. Ristijärvellä työikäisten lihavuus ja sen mukanaan tuomat lisäsairaudet ovat vuosi vuodelta suurenenva ongelma. Lihavuus lisää sairastuvuutta yli 30 tautiin, kuten diabetekseen, kohonneeseen verenpaineeseen, sepelvaltimotautuihin, aivohalvauksiin, tuki- ja liikuntaelinten sairauksiin ja astmaan. Lihavuus aiheuttaa myös lapsettomuutta ja kytkeytyy masennukseen. Lihavuus on kansantaloudellinen ongelma. Se kasvattaa terveydenhuollon kustannuksia, laskee elinajanodotetta, tuottavuutta ja bruttokansantuotetta OECDn ylipainon kustannusraportin mukaan. Nykyisin ylipaino ja siihen liittyvät kulut supistavat bruttokansantutetta keskimäärin 3,3 prosenttia. Suomessa on yli kolme miljoonaa ylipainoista, joista yli miljoonalla on runsaasti liikakiloja. Lihavuus on paitsi yksilön ongelma, myös yhteisön ongelma, johon pitäisi pyrkiä puuttumaan nykyistä paljon tehokkaammin.

IKÄIHMISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

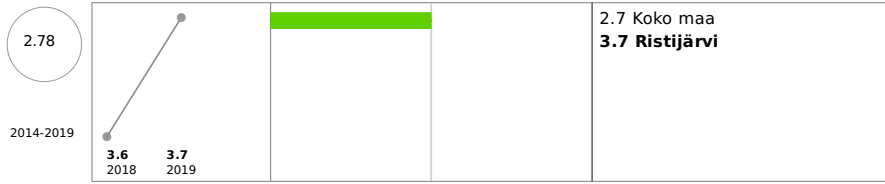
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

?				41.7 Koko maa
---	--	--	--	---------------

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), matala koulutus

?				54.7 Koko maa
---	--	--	--	---------------

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Muut palvelut

Talous

IKÄIHMISET - Yhteenveto

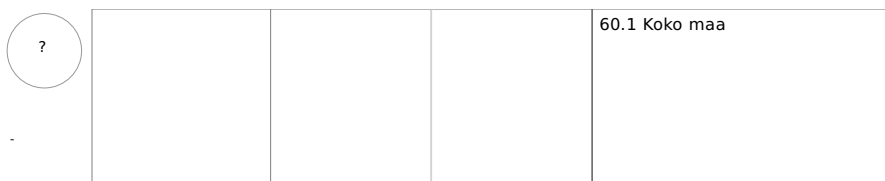
Seniöri-ikäiset toimijat ovat olleet jo pitkään kunnalle voimavara toimiessaan aktiivisesti eri järjestöissä järjestämässä ja organisoimassa erilaisia tapahtumia kuntaan. He toimivat aktiivisesti myös kansalaisopiston, Virtaalan ja omien yhdistystensä järjestämässä kerhoissa ja koulutuksissa. MLL:n kouluttama lukuvaari on kultaakin kalliimpi perusopetuksen pikkuoppilaille. Senioriväestöä on myös aktiivisina henkilöinä päättämässä kunnan tulevaisuudesta kunnahallituksen ja -valtuuston jäseninä.

Heidän palvelunsa toimivat kunnassa kohtalaisesti go-go-ikäiselle väestölle, mutta fyysisen ja psyykkisen kunnan laskiessa he tarvitsevat enemmän soten tuottamia palveluja. **Esimerkiksi Tanskassa on lisätty ihmisten hyvinvointia, vähennetty yksinäisyyttä ja luotu yhteisöllisyyttä sijoittamalla eri-ikäisiä ihmisiä toimimaan yhdessä. Millaiset mahdollisuudet meillä on siihen Ristijärvellä?**

KAIKKI IKÄRYHMÄT *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

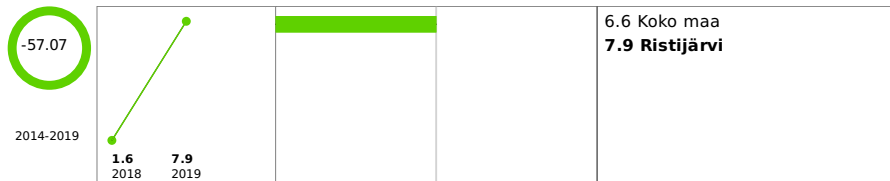
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

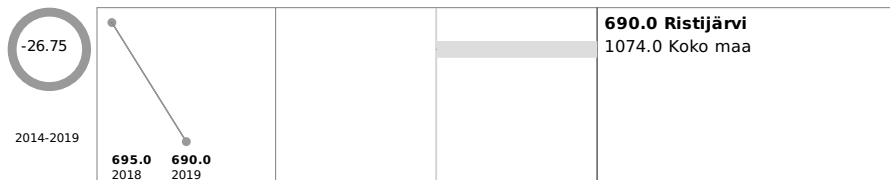
Asunnottomat yksin asuvat / 1 000 asukasta (-2017)

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

Muut palvelut

Talous

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto
Kuntajohto ja hyvinvoinnin edistäminen

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	Valtuusto on kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä elin. Kunnanvaltuutettujen on tiedettävä kuntalaisten elintavoista ja niissä tapahtuneet muutokset tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioimiseksi hyvinvointityöryhmässä. Valtuustolle tehdään vuosittain raportti, jossa kuvataan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä toteutettuja toimenpiteitä niiden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Raportti on osa hyvinvointikertomuksen toimeenpanoa ja lakisääteistä seuranta. (2.), (9.), (10.)
	Kunnan toiminta- ja	

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	Kunnalla on käytössä joko omat mittarit tai kansalliset tietolähteet, kuten Avohilmo, Sotkanet, TEAvisari tai Terveysemme. Valitut painopisteet toimivat osana talousarviota ja toimialojen käyttösuunnitelmaa, joita arvioidaan talousarvion toteutumisen yhteydessä. Asetettujen tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla.
Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin, jonka tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tällä oikeutuksella tarkastuslautakunta voi ottaa aktiivisesti kantaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaan ja asetettujen tavoitteiden toteutumiseen kunnassa. Tarkastuslautakunta voi tarkastella kunnan toimintaa kriittisesti, nostaa esiin onnistumisia ja esittää kunnan toiminnan kehittämistä. (3.), (4.)
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	Kunta nimeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Toimeenpanosta vastaa esim. hyvinvointikoordinaattori tai vastaava asiantuntija, joka huolehtii mm. hyvinvointikertomustyön koordinoinnista ja yhteistyöstä kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä. (5.)
Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.	Kunta järjestää asiakasraateja tai vastaavia osallisuuden foorumeja, joka keskittyy asukkaiden ja kunnan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja informaation jakamiseen. Nämä ovat väylä tuoda asukkaiden näkemyksiä kuntasuunnitteluun ja päätöksentekoon. Asiakasraadeilta tai foorumeilta saadaan aloitteita, esityksiä ja lausuntoja. Ne voivat osallistua alueen kehittämiseen, järjestää tilaisuuksia ja toimintaa ja osalla voi olla taloudellista päätösvaltaa esimerkiksi järjestöjen avustuksissa ja pienimuotoisissa paikallisessa kehittämisessä. (8.)

Lähteet

- (3.) Kuntalaki 410/2015
- (4.) Tarkastuslautakunta hyvinvoinnin valvojana
- (5.) Hyvinvointikoordinaattorin tehtävät
- (8.) Kuntalaiset keskiöön. Työkalupakki kuntalaisten osallistumiseksi palvelujen kehittämiseen ja päätöksentekoon
- (10.) Hyvinvointikertomuksen raportointi ja hyödyntäminen

Kolme neljästä Suomen (75 %) kunnasta on hyödyntänyt asiakasraateja palveluiden kehittämisessä ja suunnittelussa. Myös väestön terveys- ja hyvinvointitietojen käsittely kunnan johtoryhmässä ja näiden tietojen raportointi valtuustolle on yleistynyt. Kuntien johtoryhmistä 34 prosenttia ei ole käsitellyt väestöryhmien välisiä terveyseroja eikä 20 prosenttia elintapoja. Seitsemän kuntaa kymmenestä ilmoitti asettaneensa kunnan talous- ja toimintasuunnitelmaan toimenpiteitä sosioekonomisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi. Sosioekonomisella asemalla tarkoitetaan esimerkiksi tulojen, koulutuksen tai ammattiaseman mukaista yksilön asemaa yhteiskunnassa. Myönteisestä kehityssuunnasta huolimatta myös kehittämiskohteita löytyy edelleen. Päätösten vaikutusten ennakoarviointimenetelmän käyttöönotosta on päätetty hieman aiempaa useammassa kunnassa (28 %), mutta sen systemaattisessa käytössä on paljon paranettavaa. Kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista oli arvioitu ainoastaan 40 prosentissa kunnista ja ehkäisevän päihdetyön toimielin puuttui viidenneksestä kunnista. Nämä tiedot ovat Teaviisari 2020 kuntajohto osuudesta.

Pisteet Ristijärvi Koko maa

Kuntajohto	92	78
Sitoutuminen	93	77
Johtaminen	95	80
Seuranta ja tarveanalyysi	100	87
Voimavarat	100	66
Osallisuus	73	80

Systemaattinen asiakaspalautteen keruu ja hyödyntäminen 80 %.

Yhteiskehittämisen periaate 76 %.

Hyödynnetään asiakasraateja 75 %.

Mahdollisuus vaikuttaa tietoverkon kautta kunnan päätösten valmisteluun 65 %.

Hyödynnetään kokemusasiantuntijoita 49 %.

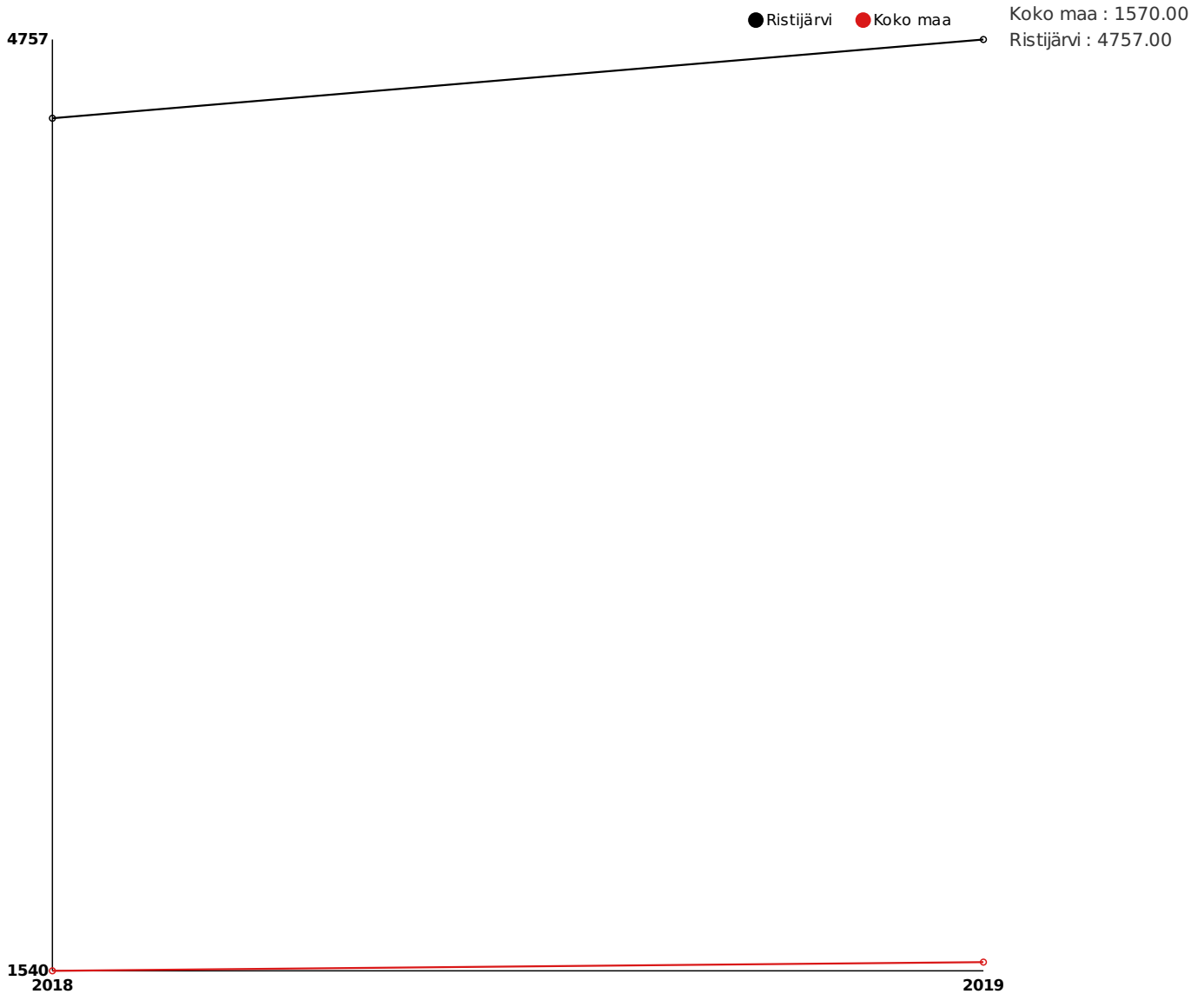
Kuntalaiset osallistuvat hankintojen valmisteluun seurantaan tai arviointiin 24 %.

Talouden suunnitteluun osallistuminen 23 %." Nämä prosenttiluvut ovat Suomen keskiarvoja, Teaviisari 2020.

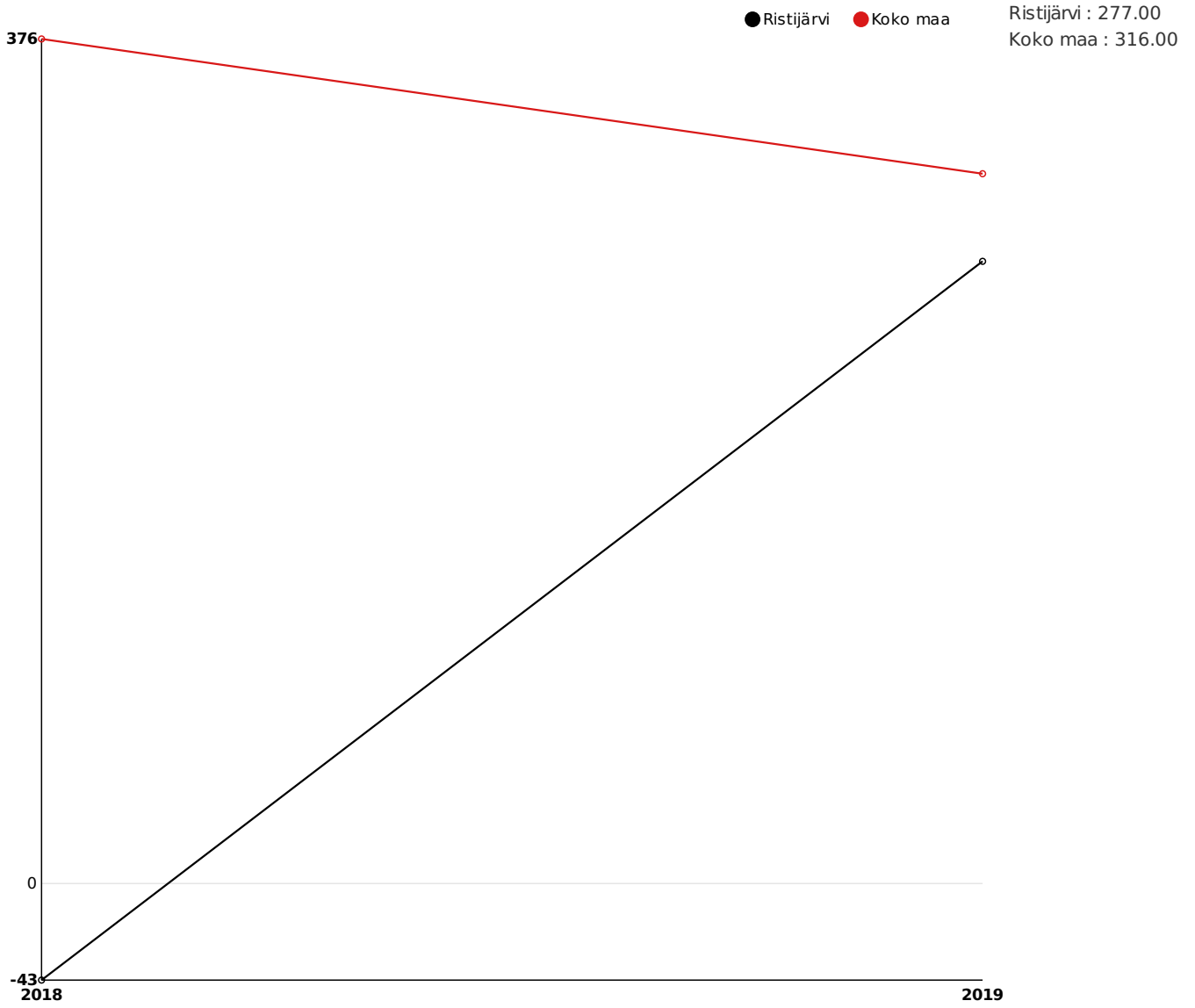
Ristijärvi ei ole tähän asti käyttänyt ennakkovaikutusten arviointia järjestelmällisesti päätöksenteossa eikä kuntalaisten kuulemista ja

osallistamista systemaattisesti omassa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen päätöksenteossaan. Ristijärvellä on kuitenkin järjestetty järjestö- ja yhteisöpalavereja, joten kuntalaisia on tavattu ja kuultu perinteisesti 1-2 kertaa vuodessa. Tulevaisuudessa näissä tapaamisissa täytyy ottaa myös kuntalaisten hyvinvointi ja sen kehittäminen yhdeksi asiasisällöksi. Kuntalaisten osallistaminen on selkeä tulevaisuuden kehittämiskohde Laajan hyvinvointikertomuksen toimintakaudella.

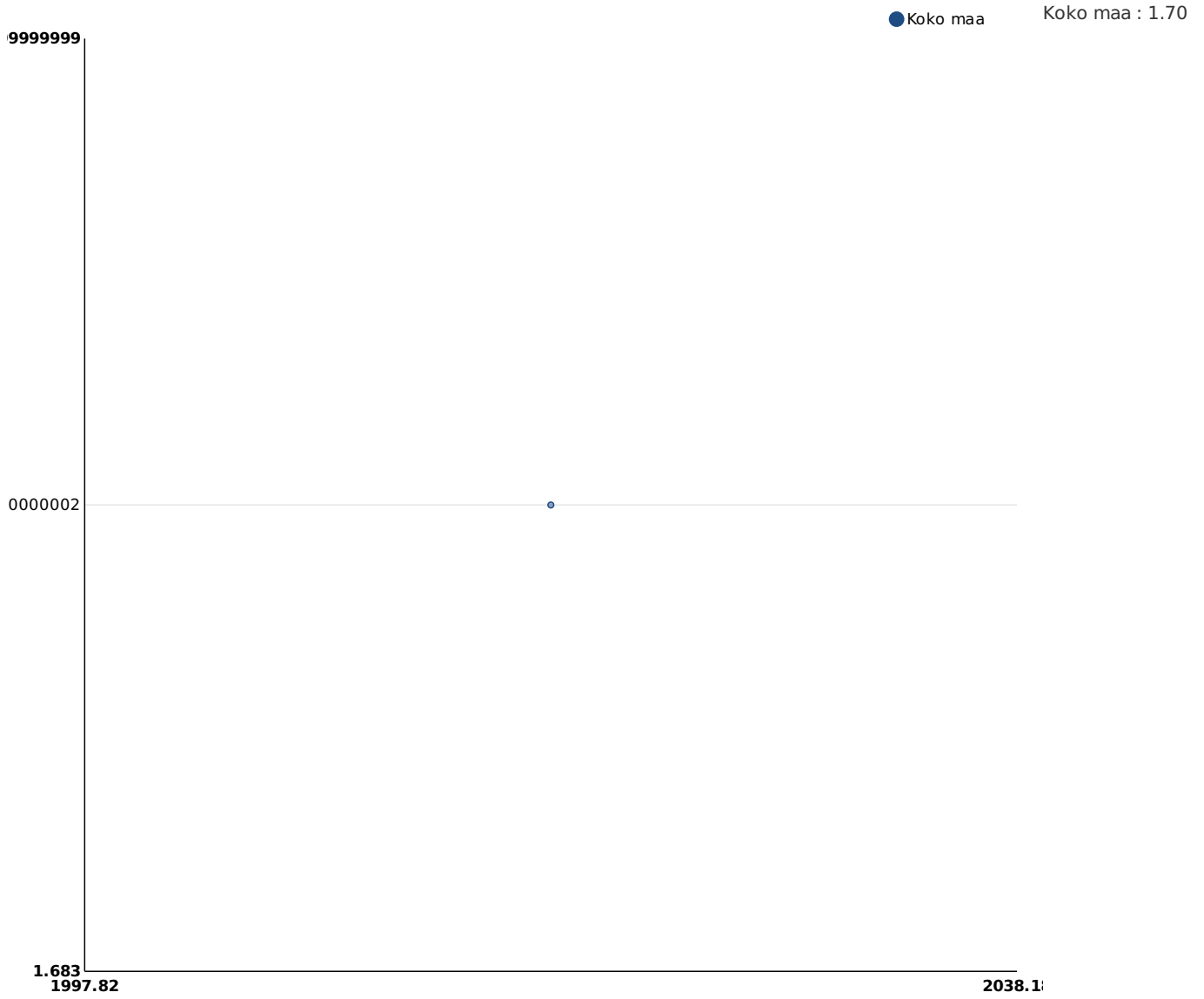
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Vuosikate, euroa / asukas

Itsemurhat 0 - 17-vuotiailla / 100 000 vastaavanikäistä

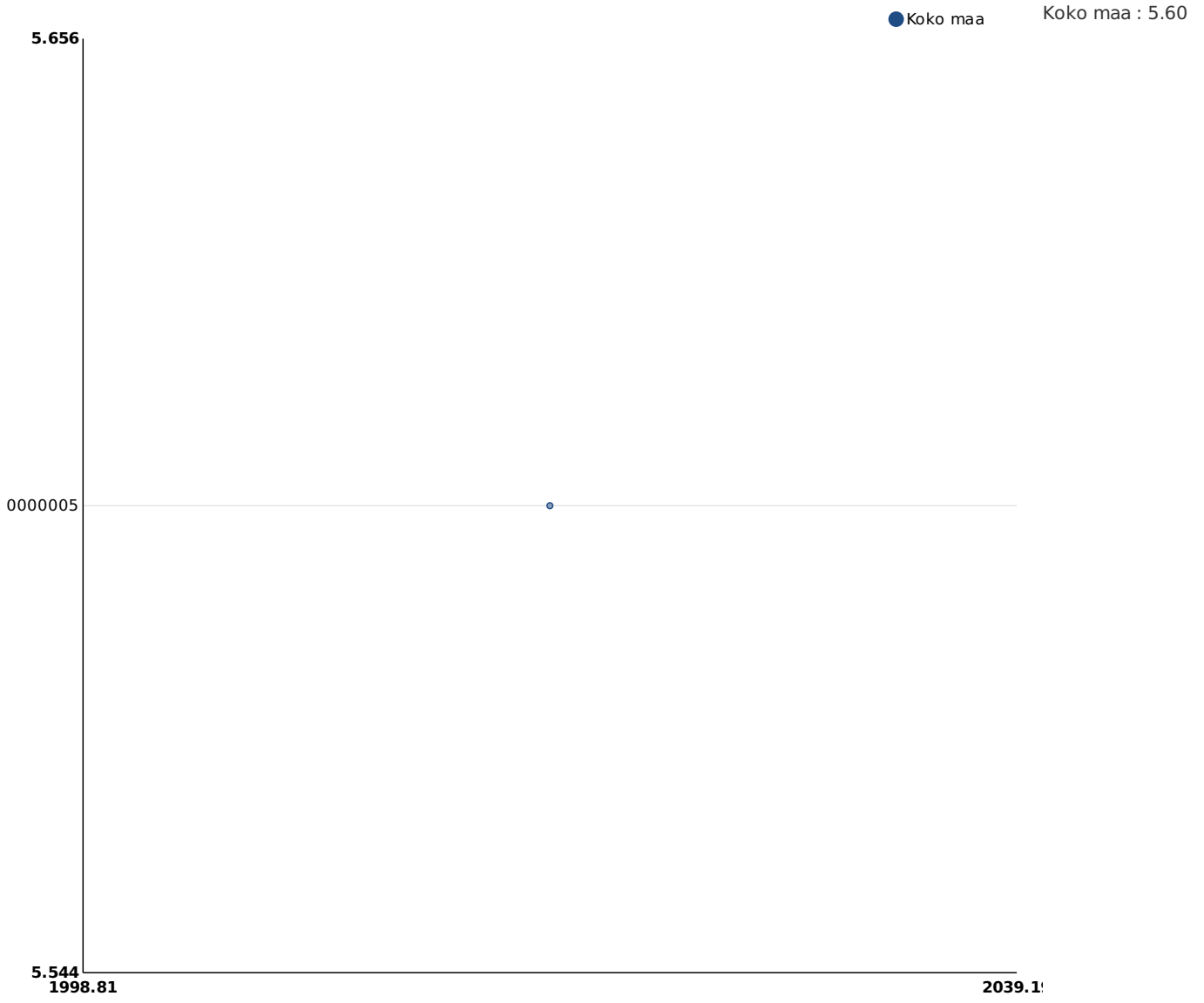

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

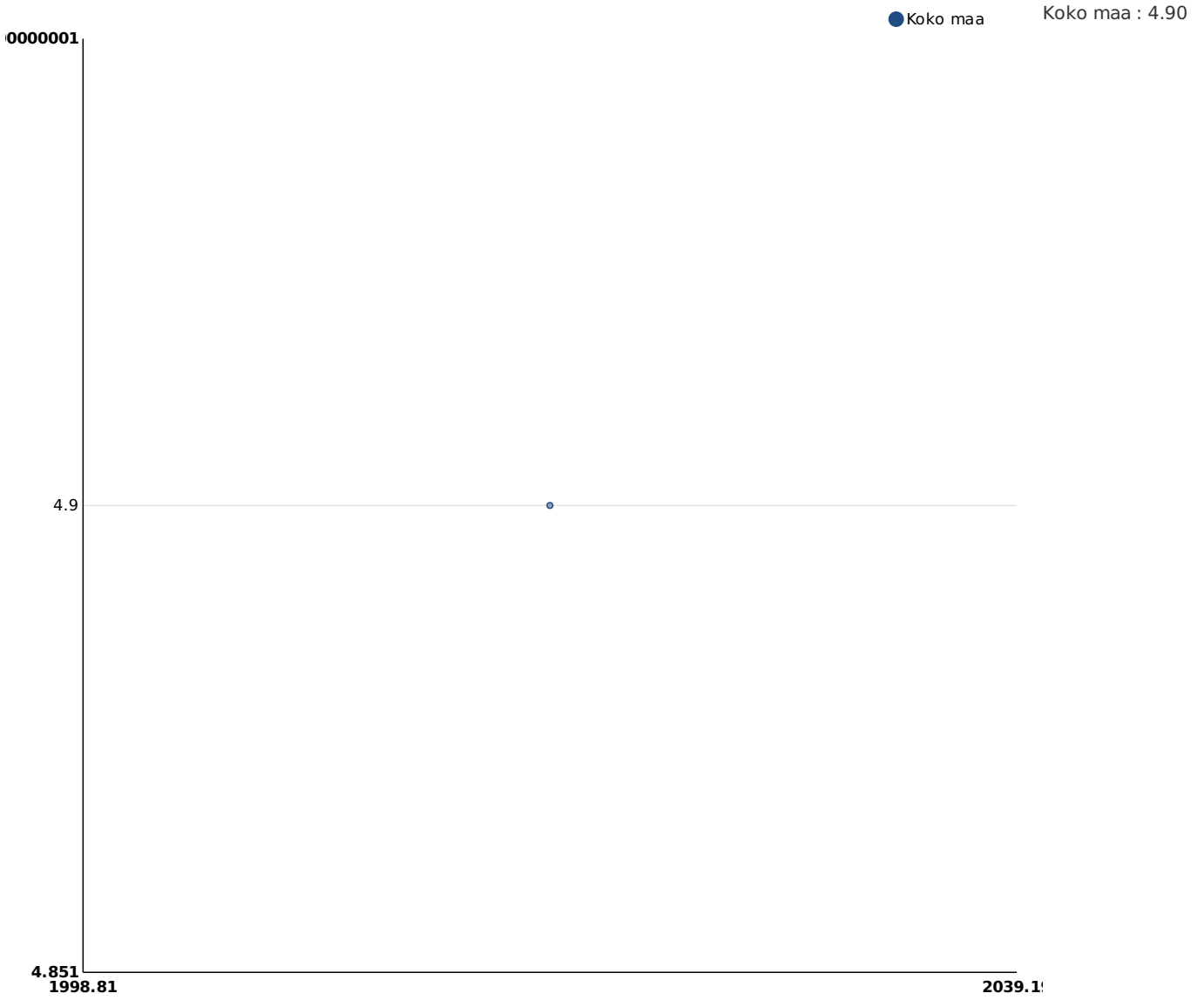

Perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

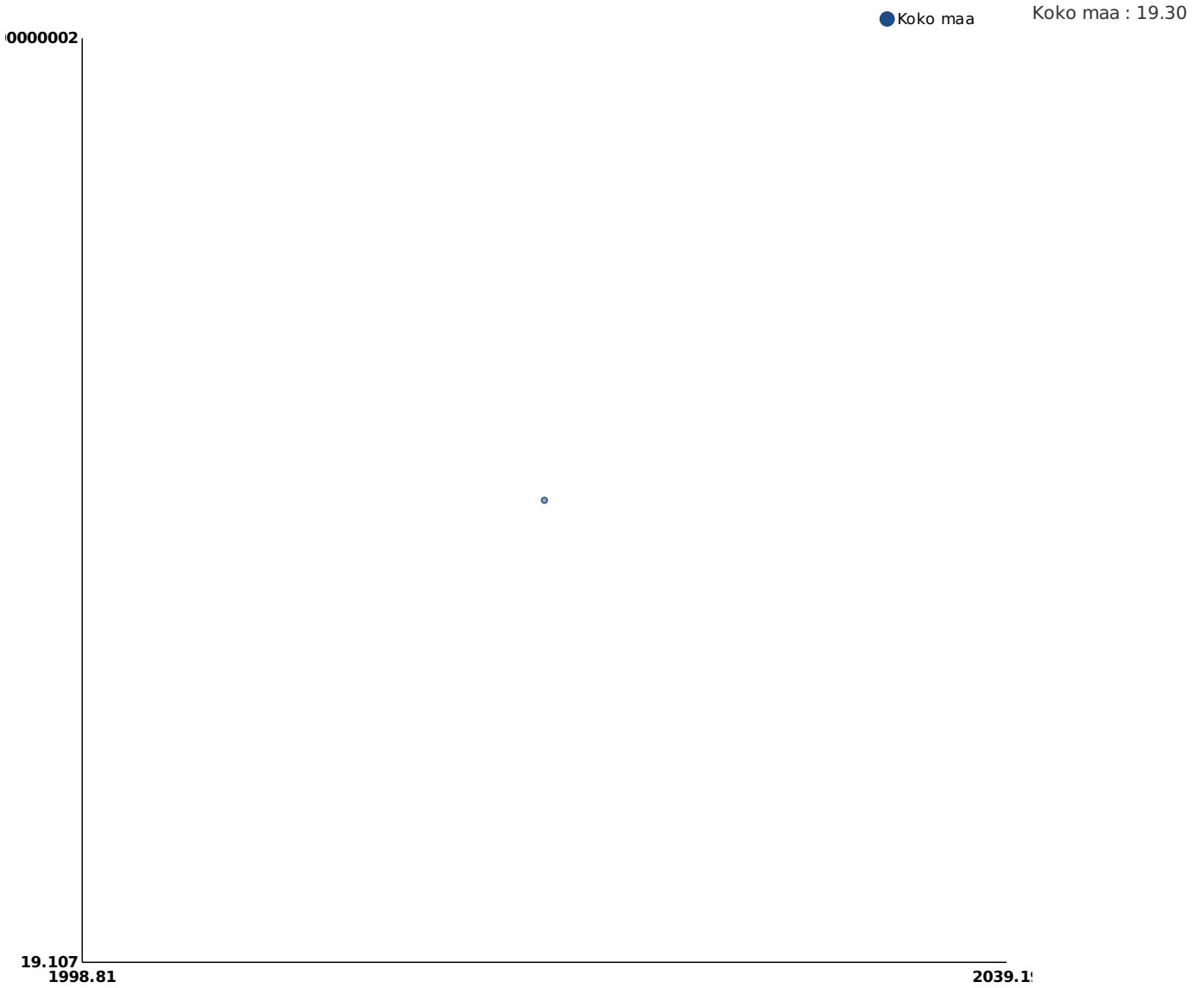
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Sukupuoliyhdyntässä olleet, % 8. ja 9. luokan oppilaista

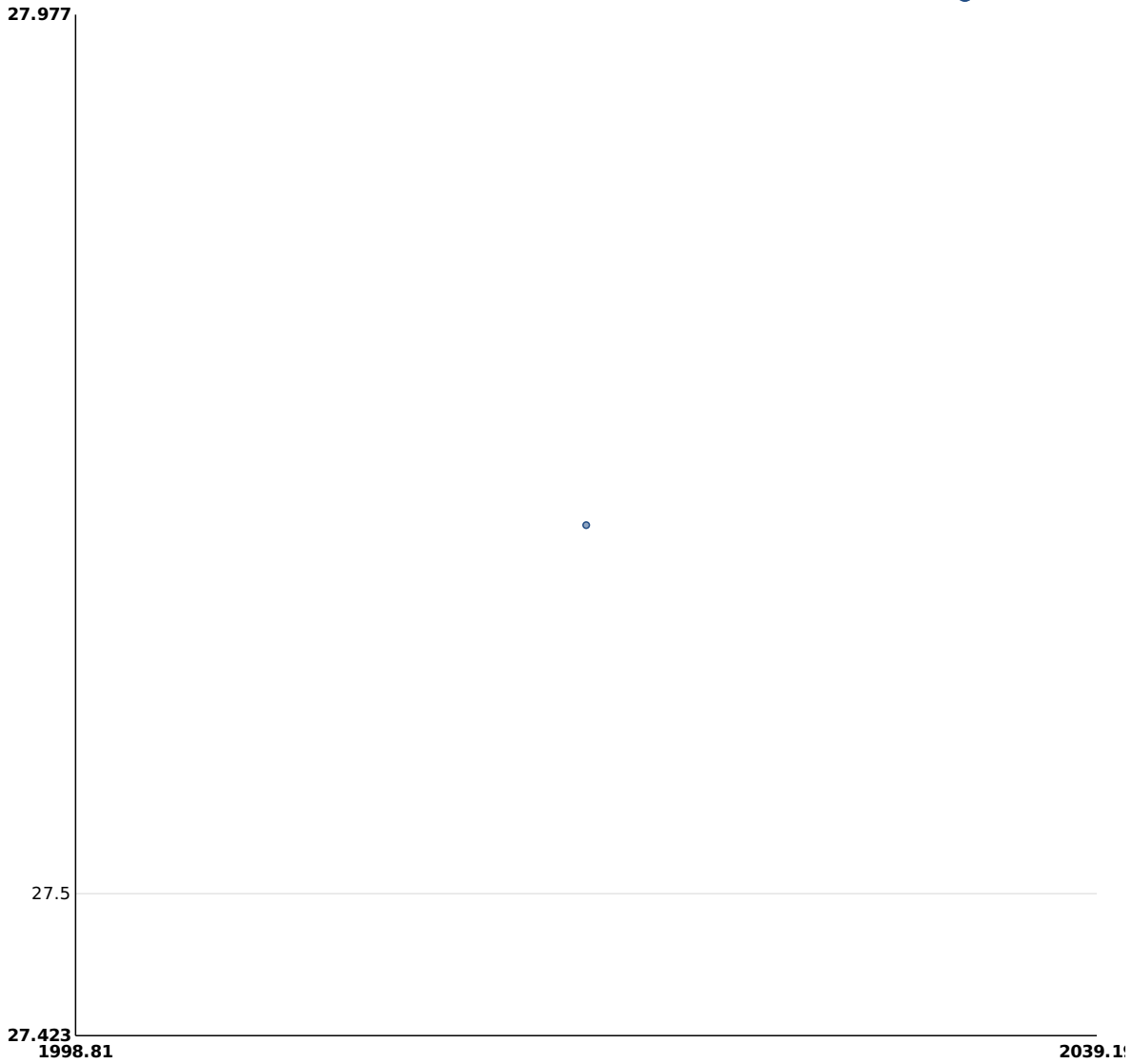

Ei tiedä miten voi vaikuttaa koulun asioihin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8. ja 9. luokan oppilaista

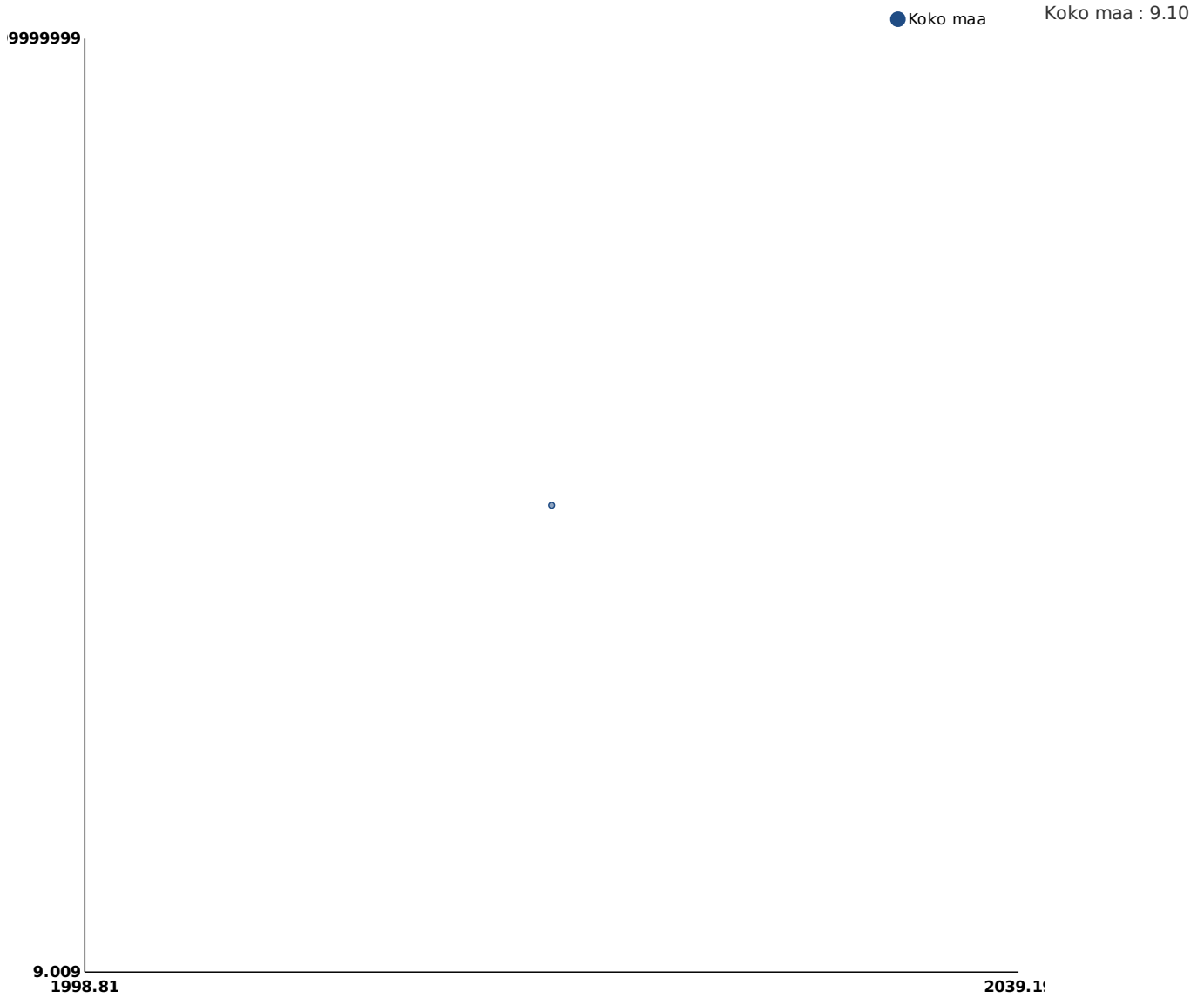
● Koko maa

Koko maa : 27.70

Oppilaiden mielipiteitä ei huomioida koulutyön kehittämisessä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Päivittäin vähintään kaksi oiretta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

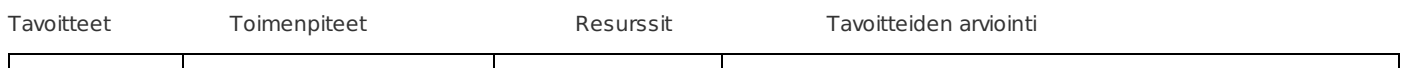
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Muuttoystävällinen kunta

Asukasluvun säilyttäminen	Kiinnostavat tontit Vuokra-asuntotarjonta Uusien asukkaiden tervetulleeksi toivottaminen	Taloudelliset ja henkilöstöresurssit	Asukasluvun kehitys ja asukastyytyväisyys Arviointi: Asukasmäärän laskua on onnistuttu torjumaan paluumuutolla, jossa näkyy myös lapsiperheet.
---------------------------	--	--------------------------------------	---

Painopistealue

Onnellinen elämäntapa ja lähipalvelut

Tavoitteet

Vahvat ja omatoimiset kylät	Yhteydenpito ja kontaktit Ristijärven kunnan kanssa Yhteiset kehittämishankkeet Kylien oma toiminta	Kyläyhdistykset	Kylät pysyvät asuttuina Kylätapahtumat säilyvät Arviointi: Kylästä osa toimii aktiivisesti ja tällä hetkellä kylissä vielä asutaan. Ikääntyminen asettaa kuntapalvelujen järjestäjille omia haasteitaan.
Kaikenikäisten onnellinen yhteiselo	Tasa-arvoinen kohtelu ja palvelut Toimintakykyä ja kotona selviytymistä tukevat palvelut	Sosiaali- ja terveyspalvelut Kulttuuri- ja muu harrastetarjonta Kolmas sektori voimavarana Vapaaehtoistyö	Aktiivisesti kunnassa toimivien määrä Syrjäytyneiden ihmisten määrä Arviointi: Ristijärvellä peruskoulunsa päättäneet aloittavat kaikki toisen asteen opinnot. Syrjäytyneille on erilaisia tukitoimia, mutta valitettavasti kaikkia eivät palvelut tukitoimista huolimatta tavoita. Kylä ja kyläläisten aktiivisuutta pitäisi pystyä lisäämään syrjäytyneiden tukemiseen entistä paremmin.
Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi	Liikunta- ja ravitsemusneuvonta ja palvelut	Monitoimikeskus Virtaala Ulkoilu- ja liikuntareitit Kulttuuri- ja muu harrastetarjonta Kansalais- ja musiikkiopiston käyttö (seurat ja yhdistykset)	Liikuntatilojen käyttäjämäärät Kansalais- ja musiikkiopiston käyttäjämäärät Kirjaston käyttäjämäärät Arviointi: Liikunta- ja ravitsemusneuvonnan palvelut eivät toistaiseksi ole riittäviä. Kokonaisten perhekuntien terveellisten elämäntapojen tukemiseen pitää pystyä satsaamaan nykyistä enemmän.
Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen Vanhemmuuden ja perheiden tukeminen	Koulutuksesta ulkopuolelle jäävien osuus alhainen Ennaltaehkäisevä tuki perheille Ennaltaehkäisevä päihdetyö	Opinto-ohjaus Etsivä nuorisotyö Nuorten kesätyöseteli Nuorisotakuu Sosiaali- ja terveyspalvelut Nuokkari	Kouluterveyskyselyjen tulokset Arviointi: Kaikki toisen asteen keskeyttäneet eivät ole olleet poimittavissa takaisin koulutuksen piiriin. Matalan sosio-ekonomisen tason oppilaat tulevat tarvitsemaan nykyistä vahvempia tukitoimia myös toisella asteella. Yhteistyötä kehitettävä. Ennaltaehkäisevä päihde- mielenterveys- ja perhetyö kehittämiskohteita yhdessä sote-maakunnan kanssa.
Syntyvyys kasvaa Oma perusopetus Huostaanottojen vähentyminen Päihdetön perhe-elämä	Moniammatillinen ryhmä: kunnan hyte-ryhmä, jossa toimivat kunnan, seurakunnan, järjestöjen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset. Tavoitteena ennaltaehkäisevän työn juurruttaminen paikkakunnalle. Ryhmä etsii vuosittaiset kohderyhmät tai toimenpiteet.	Vauvaraha Kotihoidontuen kuntalisä Sivistystoimi MLL:n toiminta Sr:n lapsi- ja nuorisotyö Ristijärven Pyry ry Kirjasto Seniori- junioritoiminta	Vauvarahan käyttö Kotihoidon kuntalisän käyttö Kirjaston järjestämät satu- ym. lastenhetket Yhteisten tapahtumien määrä Arviointi: Korona on viime vuoden aikana rajoittanut tapahtumien järjestämistä. Ennaltaehkäisevä työ ei ole tavoittanut kaikkia. Selkeä kehityskohde.
Terve ja tuottelias työikäinen veronmaksajana Kunnan palveluvarustuksen ylläpitäminen Työnteon malli	Oman työn arvostaminen, ammattitilpeys Kotityöt kunniaan ja jaetaan tasaisesti perheenjäsenten kesken Isovanhempien roolin vahvistaminen ja taitojen opettaminen lapsenlapsille	Hyvinvoiva kuntalainen Perusarkiaskeet Yhteiset liikuntahetket, marjastus, kalastus	Verotulojen kehitys Sairastavuustilastot Arviointi: Verotulot ovat hieman nousseet ja sairastavuustilastot näyttävät kunnan työntekijöissä pientä laskua.

Elinvoimaisuuden vahvistaminen

Työtä ja yrittäjyyttä, uudet työpaikat Omat raaka-aineet käyttöön Osaamista matkailu- ja hyvinvointipainotteisesti Seniori- ja perhematkailun hyödyntäminen	Yritystoiminnan kehittäminen	Ristijärven kunnan henkilöstö Yrittäjäjärjestöt Yhteistyö KAMK ja muut kunnat Kainuun Liitto	Työpaikkaomavaraisuus ja sen kehittyminen Arviointi:
--	------------------------------	---	---

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Muuttoystävällinen kunta	Kaavoitus/ kunta	Kunnan tontit	Rakentamista vuosittain, tonttien myynti
	Riittävä vuokra-asuntotarjonta	Vuokrattavia kiinteistöjä	Vapaina olevien vuokra-asuntojen määrä
Haluttavia tontteja/ asuntoja	Tukea kuntaan muuttaville	Palveluopas muuttajalle	
	Lisää toimenpide		

Kaikki ikäryhmät

Tavoitteet Arviointimittari	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	
Onnellinen elämäntapa ja lähipalvelut	Yhteisöllisyyden kehittäminen luomalla yhteisiä kohtaamistilanteita eri-ikäisille kuntalaisille useammin, kuin nykyisin.	Kaikki kunnan organisaatiot	Tapahtumamäärien kasvu
	Lisää toimenpide		

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Ristijärven kunnassa painopiste tulee jatkossa olemaan kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen hyvinvoinnin tukeminen. Ennaltaehkäisevällä työllä niin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, nuoriso-liikuntatoimessa, kirjasto-kulttuuripalveluissa, kolmannen sektorin toiminnoissa sekä yhdyskuntasuunnittelussa saadaan helpommin hyviä tuloksia aikaan kuin sairauden hoidolla ja kuntouttamisella, jotka ovat kalliita vaihtoehtoja sekä kunnalle että yksilölle. Vaikka hyvinvointikertomus nostaa esille usein pahoinvointia, tärkeintä on kunnan taholta suunnitella hyvinvointia lisäävää toimintaa. Ristijärvellä yritämme tuoda entistä enemmän näkyviin meidän luontoliikuntakohteita ja tiedottaa entistä näkyvämmiin ja monia eri kanavia käyttäen kunnan omat tapahtumat. Kunta aloittaa videoidut kuukauttain vaihtuvat jumppvideot 2021 tammikuusta alkaen.

Liikunnan, liikkumisen ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseen pyritään jatkuvalla kunnan, kansalais- ja musiikkiopiston, seurakunnan ja järjestöjen yhteistyöllä mm. erilaisen kerhotoiminnan ja tapahtumien suunnittelussa. Pyrimme yhdessä luomaan tapahtuma- ja kerhotarjonnan, jossa kaikenikäisille ja eri asioista kiinnostuneille ihmisille saadaan heidän hyvinvointiaan lisääviä palveluita. Kunta pyrkii toteuttamaan ns. Suomen mallia tarjotakseen monipuolisia harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille osana hoito- ja koulupäivää. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että matalan kynnyksen digi-, harrastus- ja muita palveluja on saatavilla kaikille kuntalaisille. Kunta pitää huolen myös siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua mahdolliseen etätöskentelyyn takaamalla heille riittävät etätöskentelyvälineet ja -mahdollisuudet sekä tukitoimet, ellei opiskelu kotona onnistu.

Kuntalaisille pyritään tarjoamaan riittävät matalan kynnyksen palvelut päihde- ja mielenterveyspalveluista sekä helposti ja anonyymisti saavutettavat sosiaalitoimen palvelut.

Liikuntaan ja terveisiin elämäntapoihin pyritään kannustamaan kuntalaisia pitämällä kunnan liikuntaolosuhteet, salivuorot, lähiliikuntapaikat ja ulkoilualueet ja -reitit helposti tavoitettavissa olevina matalan kynnyksen toimintana.

Päätetyt pitkän aikavälin toimenpiteet kunnassa ja seuranta:

1. Kunta, seurakunta ja kolmannen sektorin toimijat kokoontuvat säännöllisesti vuosittain yhteen hyvinvointiasioiden kehittämiseksi kunnassa. Vuosittain järjestetään vähintään yksi kokoontuminen, jonka pöytäkirja esitellään kunnanhallitukselle.

2. Kunta panostaa omien liikuntakohteidensa ja terveyden edistämistapahtumiensa tiedottamista. Kunnan tiedotusryhmä seuraa asiaa.

3. Kunta rupeaa julkaisemaan kuukausittain vaihtuvia jumppavideoita omilla sivuillaan ja facebookissa. Videoissa huomioidaan kaikki ikäryhmät. Kunnan vapaa-aikatoimi ottaa vastuun siitä, että kuukausittain vaihtuvat videot kunnan nettisivuille saadaan aikaiseksi ja ne päivitetään säännöllisesti.

4. Kunnan kaikki toimialat sitoutuvat kuulemaan omia asiakasryhmiään heitä koskevissa päätöksenteoissa. Ennakkovaikutusten arviointia käytetään osana kunnan työskentelyä. Jokainen toimiala raportoi kuntalaisten osallistamisesta tilinpäätöskertomuksessa.

Kuntalain (22 §) mukaan valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunta voi vapaasti päättää siitä, miten se tämän velvollisuutensa käytännössä toteuttaa.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti

- järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja
- selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa
- valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin
- järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun
- suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
- tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua

5. Kunta toteuttaa vuosittain kuntalaisille hyvinvointikyselyn osana kunnan talousarvio- ja kehittämistyötä. Kysely pyritään tekemään useita kanavia käyttäen, jotta mahdollisimman moni kuntalainen voi siihen osallistua. Kyselyn toteuttamisesta vastaavat hyvinvointikoordinaattorit.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

a. KUNNAN JOHDON HYTE-KERTOIMET

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	Valtuusto on kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä elin. Kunnanvaltuutettujen on tiedettävä kuntalaisten elintavoista ja niissä tapahtuneet muutokset tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioimiseksi hyvinvointityöryhmässä. Valtuustolle tehdään vuosittain raportti, jossa kuvataan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä toteutettuja toimenpiteitä niiden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Raportti on osa hyvinvointikertomuksen toimeenpanoa ja lakisäätteistä seuranta. (2.), (9.), (10.) Toteutetaan valtuustokauden aikana. Vuoden 2021 suunnitelma esitellään valtuustolle tammikuussa 2021 Kainuun hyte-suunnitelman valmistuttua.
Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	Kunnalla on käytössä joko omat mittarit tai kansalliset tietolähteet, kuten Avohilmo, Sotkanet, TEAvisari tai Terveysomme. Valitut painopisteet toimivat osana talousarviota ja toimialojen käyttösuunnitelmaa, joita arvioidaan talousarvion toteutumisen yhteydessä. Asetettujen tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla. Kunta käyttää em. mittareita ja talousarvioon ja käyttö- ja työsuunnitelmiin siirretään vuosittaiset painopisteet.
Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin, jonka tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tällä oikeuduksella tarkastuslautakunta voi ottaa aktiivisesti kantaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaan ja asetettujen tavoitteiden toteutumiseen kunnassa. Tarkastuslautakunta voi tarkastella kunnan toimintaa kriittisesti, nostaa esiin onnistumisia ja esittää kunnan toiminnan kehittämistä. (3.), (4.) Tarkastuslautakunta arvioi valtuustokausittain kunnan hyte-tavoitteiden toteutumisen. Tehtävä lisätään tarkastuslautakunnan tehtäviin.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	Kunta nimeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Toimeenpanosta vastaa esim. hyvinvointikoordinaattori tai vastaava asiantuntija, joka huolehtii mm. hyvinvointikertomustyön koordinoinnista ja yhteistyöstä kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä. (5.) Kunta on nimennyt vapaa-aikaohjaaja Elisa Pääkkösen ja rehtori/sivistyspäällikkö Tiinaliisa Portanon hyte-vastuuhenkilöiksi, jotka osallistuvat maakunnalliseen hyte-työskentelyyn oman kunnan työn lisäksi.
Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraadeja/foorumeja.	Kunta järjestää asiakasraadeja tai vastaavia osallisuuden foorumeja, joka keskittyy asukkaiden ja kunnan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja informaation jakamiseen. Nämä ovat väylä tuoda asukkaiden näkemyksiä kuntasuunnitteluun ja päätöksentekoon. Asiakasraadeilta tai foorumeilta saadaan aloitteita, esityksiä ja lausuntoja. Ne voivat osallistua alueen kehittämiseen, järjestää tilaisuuksia ja toimintaa ja osalla voi olla taloudellista päätösvaltaa esimerkiksi järjestöjen avustuksissa ja pienimuotoisessa paikallisessa kehittämisessä. (8.) Kunta järjestää säännöllisesti 1-2- kertaa vuodessa järjestöjen, yhteisöjen, yrittäjien ja kuntalaisten tapaamisia ja hyödyntää kuntalaiskyselyin saatua tietoa oman toimintansa kehittämisessä. Kunnan päätöksenteossa käytetään ennakkovaikutusten arviointia.

Lähteet

(3.) Kuntalaki 410/2015

(4.) Tarkastuslautakunta hyvinvoinnin valvojana

(5.) Hyvinvointikoordinaattorin tehtävät

(8.) Kuntalaiset keskiöön. Työkalupakki kuntalaisten osallistumiseksi palvelujen kehittämiseen ja päätöksentekoon

(10.) Hyvinvointikertomuksen raportointi ja hyödyntäminen

Päivitetty: 17.6.2020

b. LIIKUNTATOIMEN HYTE-KERTOIMET

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituksen / Toimet kunnassa
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.	Liikunta-aktiivisuus raportoidaan osana talousarviota edellisen vuoden toimintatarkastuksessa. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden seurantatieto tulee raportoida luottamushenkilöhallinnolle päätöksenteon pohjaksi. (1.), (2.), (3.), (4.), (5.), (6.) Talousarviokirjassa ja toimintakertomuksessa rapostoidaan kuntalaisten liikunta-aktiivisuus sekä lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden seurantatieto.
Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	Kunta koordinoi esimerkiksi liikuntafoorumin, järjestötreffien tai hyvinvointitalkoiden järjestämisen, johon kutsutaan mukaan esim. sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, nuorisjärjestöt, maahanmuuttajajärjestöt, asukas yhdistykset, ikäihmisten yhdistykset ja kulttuuriseurat. (7.)/ Kunta järjestää vuosittain tapaamiset seurojen ja yhdistysten kanssa.
Kohdennetut liikumisryhmät lapsille ja nuorille	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	Arkiliikuntaan ja liikunnallisten elämäntapojen oppimiseksi on löydettävä monia keinoja. Kunnan asettamissa tavoitteissa ja toimenpiteissä huomioidaan vähän liikkuvat ryhmät, esimerkiksi toimeentulotuen piirissä olevat lapsiperheet. Kunta hyödyntää yhteistyötä koulujen, kouluterveydenhuollon ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden kanssa. Kunnassa on maksuttomia liikuntavaihtoehtoja lapsille ja nuorille, erityisesti noin 15-vuotiaille, joilla on havaittu tapahtuvan lajista pois putoamista. Kunnassa järjestetään esim. varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi. (2.), (5.), (6.)/ Kunta järjestää ns. Suomen mallin mukaista kerhotoimintaa sekä liikuntakerhotoimintaa perusopetus iän ylittäneille säännöllisesti.
Vaikutusten ennakoarviointi (EVA)	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (EVA).	Vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) käyttö vakiinnutetaan kunnassa. Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (EVA). Vaikutusten ennakoarviointiprosessissa on kuultu kuntalaisia. EVA-arviointi otetaan käyttöön lautakunnan alaisten palvelujen suunnittelussa. (8.)/ Viranhaltijat osallistuvat ennakkovaikutusten arviointiin.
Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä. / Kunnassa on toiminut jo vuosia poikkihallinnollinen työryhmä epävirallisesti, nyt nämä kokoukset järjestetään virallisesti ja niistä tehdään tarpeelliset muistiot.

Lähteet

- (1.) Lasten ja nuorten liikunta Suomessa. Tulokortti 2016 (pdf 5 Mt)
- (2.) Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA 2018
- (3.) Uutinen: Limingalle tunnustus hyvinvointijohtamisesta
- (4.) Liikunta mukaan hyvinvointikertomuksiin
- (5.) Liikunta hyvinvointikertomuksessa
- (6.) Liikunta mukaan kuntien hyvinvointikertomuksiin
- (7.) Numijärvi: Kumppanuuskohtaukset
- (8.) Ennakoarvioinnin toteuttaminen

Päivitetty: 21.8.2020

Kuntakohtaiset tiedot ovat saatavilla THL:n avoimessa Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä TEAvisarissa.

C. Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit peruskoulu

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituksen / toimenpiteet
Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	Kunnan peruskoulujen kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus ja koulu yhteisön hyvinvointi tarkastetaan kolmen vuoden välein. Tarkastustilaisuudessa käsitellään kerätyt taustatiedot monialaisesti, tehdään tilakierros ja kootaan havainnot. Näiden pohjalta laaditaan tarkastuksen loppuyhteenveto sekä sovitaan tarvittavista jatkotoimista, niiden vastuutahoista ja seurannasta. Tarkastus dokumentoidaan tarkastuksen yhteenveto- ja seurantalomakkeille. (2.), (3.), (4.) /

	on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein. (1.)	AVIn tarkastukset pidetty säännöllisesti kolmen vuoden välein. Lisäksi Halmeri-tarkistukset tehdään vuosittain.
Oppilaiden poissaolot	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.	Poissaolojen seuranta mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja tuen tarjoamisen riittävän varhain. Poissaolojen seurannalla on mahdollista ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä. Pelkkä poissaolojen kokonaismäärä ei kerro, mistä syystä oppilas on ollut poissa ja mihin asioihin tulisi puuttua, esimerkiksi opiskeluhuollon ja koko koulun hyvinvoinnin näkökulmasta. Tämä vuoksi poissaolot tulee tilastoida sairauksiin sekä luvallisiin ja luvattomiin poissaoloihin. Luokanopettajan/-valvojan kuukausittaiset yhteenvetolistat poissaoloista auttavat esimerkiksi opiskeluhoitoryhmää suunnittelemaan tarvittavia toimenpiteitä. Poissaoloihin liittyviä ehkäiseviä toimenpiteitä voidaan toteuttaa sekä yhteisö-, luokka- että yksilötasolla (esimerkiksi yläkoulussa lukuvuoden aloittaminen kolme päivää kestäväällä luokanvalvojajohtoisella jaksolla, joka keskittyy ryhmäyttämiseen ja luokkahengen parantamiseen). (5.) / Poissaolot kirjataan Wilmaan ja perusopetuksessa on selkeä toimintaohje ja yhteistyöverkosto poissaoloihin puuttumiseen sekä tukiopetuksen antamiseen.
Liikuntavälitunnit	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.	Koulun välitunneilla järjestetään ohjattua liikuntaa (vetäjänä esim. paikallisen urheiluseuran edustaja tai koulun oppilas). Välitunteja rytmitetään pidemmän tauon saamiseksi. (6.) / Koululla on koulutettu välituntiliikunnan ohjaajia ja liikunnalliset välitunnit otettu käyttöön syyslukukaudella 2020.
Kouluruokailusuositus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	Kouluruokailussa lapsille ja nuorille opetetaan terveyttä, ruokailutapoja sekä suomalaista ruokakulttuuria. Kouluruokailu ajoitetaan ja porrastetaan siten, että kaiken ikäisille oppilaille tarjoutuu mahdollisuus oikea-aikaiseen ja rauhalliseen syömiseen. Makeisia, virvoitusjuomia tai sokeroituja mehuja ei ainakaan kouluaikana ole säännöllisesti tarjolla. Oppilaan yksilölliset ravitsemukseen tai sairauden hoitoon liittyvät tarpeet sovitaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon kanssa. (7.), (8), (9.) / Koulu toteuttaa Maistuva-koulu käytänteitä alakoulussa ja yläkoulussa mm. Kouluruoka rokkaa- sekä Syö hyvää- käytänteitä. Koulun Lasten ja nuorten parlamentti käsittelee kouluruokailuun liittyviä asioita monta kertaa lukuvuodessa, kouluruokailukyselyt toteutetaan sekä koulun että Attendon toimesta vuosittain ja oppilaan yksilölliset ravitsemustarpeet käsitellään suositusten mukaisesti. Koulun välipalat ovat kouluruokasuositusten mukaisia.

Lähteet

- (1.) Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- (2.) Valtioneuvoston asetus 338/2011 neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta
- (3.) Hietanen-Peltola M & Korpilahti U. 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. THL Ohjaus 7/2015
- (4.) Oppilaitosympäristön ja yhteisön monialainen tarkastaminen. THL Tiedä ja toimi -kortti. THL 2015
- (5.) Poissaolojen seurannan toimintamallin laatiminen
- (6.) Liikkuvan koulun ideat
- (7.) Kouluruokailu
- (8.) Syödään ja opitaan yhdessä - kouluruokailusuositus
- (9.) Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus (pdf 2,34 Mt)

Päivitetty: 10.9.2020

Korona-aika on lisännyt lastensuojeluilmoituksia myös Kainuussa ja Ristijärvellä. Vaikutus ei näkynyt vielä viime keväänä, mutta perheiden ongelmat ovat syksyyn 2020 mennessä kasaantuneet ja lastensuojeluilmoituksia ja oppilashuollollisia töitä tehdään nyt huomattavasti enemmän kuin syksyllä 2019. Lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ja aikuisten välinen lähisuuhdeväkivalta, vanhempien jaksamattomuus ja arjen hallinnan puutteet, perheen sisäisten vuorovaikutushaasteiden kasvu, vanhempien päihteiden käyttö ja perheen, sekä lasten että vanhempien mielenterveysongelmat ovat suurimmat syyt kasvaneisiin ilmoituksiin.

Lokakuun lopussa 2020 60 vuotta täyttävä nainen elää tilastollisesti keskimäärin 26 vuotta ja yhden kuukauden ja mies 22 vuotta ja yhden kuukauden. 50 vuotta täyttävä nainen elää keskimäärin 35 vuotta ja neljä kuukautta ja mies 30 vuotta 11 kuukautta ja 40 vuotta täyttävä nainen keskimäärin 45 vuotta ja mies keskimäärin 40 vuotta ja yhden kuukauden. Suomessa eniten ennenaikaisia kuolemia aiheuttavat verenkiertoelinten sairaudet, kasvaimet, dementia, tapaturmat ja alkoholi Tilastokeskuksen 2020 julkaistun tiedon mukaan.

Tänne nostetaan valtuustoseminaarin keskeiset asiat tuleville vuosille: (kolmesta viiteen tavoitetta, vaativat pitemmän toteutusajan kuin vuoden, jotenkin todennettavissa olevia eli mitattavia tavoitteita)

Tavoitteena tulevalle valtuustokaudelle Ristijärvellä on

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Ristijärven kunnan kuntastrategia vuosille 2018-2030 on päivitetty kesäkuussa 2018.

Painopistealueet

Kuntastrategian tavoitteet ovat:

Elinvoimainen ja kehittyvä maaseutukunta

1. Taajaman ja kylien yleisilme on siisti ja viihtyisä.
2. Kunnasta löytyy tontteja ja hyväkuntoisia asuntoja eri elämänvaiheissa oleville ihmisille.
3. Paikallisten yritysten kanssa tehdään yhteistyötä.
4. Varhaiskasvatus ja perusopetus pidetään korkeatasoisena ja nykyaikaisena.
5. Ristijärvi tukee paikallisia tapahtumia ja hyödyntää niitä markkinoinnissaan.
6. Ristijärvi edistää sähköisten palveluiden ja tiedottamisen käyttöönottoa.

Hyvinvoiva kuntalainen

1. Päivittäisen elämisen palvelut ovat kaikkien saavutettavissa.
2. Liikuntapaikat ovat ajanmukaisia ja hyvässä kunnossa.
3. Luontoon pääsemistä ja siellä tapahtuvaa turvallista liikkumista edistetään.
4. Kulttuuripalvelut ovat asukaslähtöisiä, monipuolisia ja kaikkien saatavilla.
5. Nuorilla on mielekästä tekemistä ja mahdollisuudet kokoontua turvallisessa ympäristössä vapaa-aikanaan

Pyrimme nostamaan kuntapäätäjille mahdollisia indikaattoreita painopistealueiden ja linjausten muodostamiseksi Teavisarin, Sotkan, kouluterveyskyselyn, Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, kuntalaisten HYTE-kyselyn ja AVIn sote-palvelukyselyjen pohjalta.

Väestöstä lapsia, nuoria ja työikäisiä on Ristijärvellä vähemmän kuin keskimäärin Kainuussa. Meidän voimavaramme ovat selkeästi seniorit. Koulutustasomittain osoittaa, että ristijärveläisten koulutustaso on kohonnut ja yleensä korkeampi koulutustaso tarkoittaa myös tervellisempiä elämäntapoja koko perheelle. Ristijärven kunnan elinkeinotoiminnasta n. 23 % on maa- ja metsätalouden ja vain 7 % teollisuuden ja rakentamisen alueella. Loput elinkeinotoiminnasta on yksittäistä tai julkista palvelutoimintaa. Elinkeinotoiminnan kehittämiseksi on tehty strategisia linjauksia ja tulevana valtuustokautena painopiste on matkailuelinkeinojen kehittämisessä.

Saukkovaaraa on kehitetty liikunta- ja ulkoilureittien osalta niin, että siellä pystytään toteuttamaan merkittäviä SM -tason hiihtotapahtumia ja tarjoamaan kuntalaisille monipuolisia ja ympärivuotisia liikuntamahdollisuuksia. Uusimpana kehittämiskohteena on ollut maastopyöräilyreitistön luominen Saukkovaaralle ja lähialueille.

Kunnan sote-palvelut ovat muutostilassa uuden hyvinvointihallinnon rakentamisen myötä. Ristijärveläisille tärkeää olisi saada perusterveydenhuollon palvelut jatkossakin omalta paikkakunnalta. Erityisesti lapsiperheet ja seniorit arvostavat terveydenhuollon lähipalveluita. Kunnassa ennaltaehkäisevän terveystyön tarve on laaja ja niitä tarvitsevat henkilöt ovat usein vaikeasti jo olemassa olevien palvelujen tavoitettavissa.

Jotta Ristijärven kunta pysyy elinvoimaisena on sen keskitettävä huomiota erityisesti lapsiin ja nuoriin sekä lapsiperheille sopiviin asumisympäristöihin.

Kunta toteuttaa yhteistyössä järjestöjen kanssa ns. Suomen mallia taatakseen kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuden harrastamiseen.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Ristijärven kunnan hyvinvointisuunnitelman tukena on käytetty mm. Teavisaria, Lapset ensin - Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2021, Kouluterveyskyselyjä, Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimusta (THL) sekä kuntalaisille suunnattua HYTE-kyselyä.

Lisäksi käytössä ovat Terveempi tulevaisuus Kainuussa-suunnitelma varhaiskasvatuksessa ja esi-perusopetuksessa, Ristijärven kunta -strategia ja sen painopistealueet 2010-2020 ja Ristijärven hyvinvointistrategia 2010, Kunnan turvallisuussuunnitelma ja kunnan sivistystoimen valmiussuunnitelma, Kunnan työterveyshuollon suunnitelma, Varhaisen puuttumisen suunnitelma sairauspoissaoloihin, Työsuojeluohjelma, Ristijärven keskuskouluun kiusaamisen ehkäsemisen suunnitelma, Seurakunnan toimintasuunnitelma ja käytänteet, Varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma ja perusopetuksen opetussuunnitelma, Kunnan ja perusopetuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, Savuton Ristijärvi-suunnitelma sekä hyvinvointikertomus. Esi- ja perusopetuksessa rakennetaan ns. Suomen mallia harrastamiseen yhteistyössä seurakunnan, kansalais- ja musiikkiopiston sekä kolmannen sektorin kanssa.

Kainuun yhteiset ohjelmat:

- 1.Kainuun maakuntastrategia 2025 sekä
- 2.Kainuun maakuntastrategia 2035 - Kainuu-ohjelma,
- 3.Sosiaali- ja terveystoimialan palvelustrategian linjaukset,
4. Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2021, Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021-2025
- 5.Terveystoimialan järjestämissuunnitelma,
6. Iän iloinen Kainuu 2030 - ikääntymispoliittinen strategia,
- 7.Kainuun maakuntakaava 2020,
- 8.Kainuun matkailustrategia 2011-2020,
- 9.Kainuun ilmastostrategia 2020
- 10.Kainuun ympäristöstrategia 2020
11. Kainuun alueellinen hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2024 strategiset linjaukset ja toimet
12. Kainuun hyvinvointisuunnitelma 2021-25

Lisäksi apuna käytetään valtakunnallisia suunnitelmia ja toimintaohjelmia.

Hyvinvointia tukevia toimintatapoja, joita kunnassa on käytössä; KiVa-koulu- käytänteet ja KiVa-opettajat, Askeleittain - käytänteet varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, Malti-koulutus, tukioppilaat, oppilaskunta ja Lasten ja Nuorten parlamentti, mahdollisuus käyttää Virtaalan palveluksia työnantajan kustantamana kunnan henkilöstöllä, ohjattu taukoliikunta sekä mahdollisuus tarvittaessa käyttää työnohjausta.

Verkostoja, jotka toimivat hyvinvointia edistävasti: Lasten ja nuorten parlamentti, oppilashuoltoryhmät, Ruokarinki, Kunnan hyte-ryhmä, työsuojelupäällikkö ja työsuojelun työryhmä.

6 Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma valtuustokausille 2021-24 Ristijärven kunnassa

Hyödynnämme kestävästi luonnon ihmiselle tarjoamia hyötyjä ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämiseksi. Edistämme ennakkovaikutusten arvioinnin ja tieteellisen tutkimustiedon käyttöä päätöksenteon tukena. Pyrimme tekemään luontoa kunnioittavaa päätöksentekoa ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä omilla toimenpiteillämme unohtamatta luonnon taloudellista ja kestävää hyväksikäyttöä.

Kaikille kuntalaisille pyritään takaamaan mahdollisuudet hyvään elämään, terveyteen, koulutukseen ja työllistymiseen. Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta kohtelee kaikkia jäseniään yhdenvertaisesti, tukee terveyttä ja toimintakykyä sekä antaa tarvittavan turvan ja tarvittavat palvelut. Kestävä kehitys otetaan osaksi yleissivistävää opetusta, kunnan omia toimintoja ja elinikäistä oppimista. Pyrimme järjestämään yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset hyvinvointipalvelut kuntalaisille kiinteässä yhteistyössä Kainuun soten ja myöhemmin mahdollisesti maakunnan kanssa. Palvelut ovat kuntalaisia varten. Aidoista kohtaamisista syntyy luottamusta ja hyvinvointia. Pienessä kunnassa vähäiset voimavarat ovat yhteisiä ja yhdessä tekemällä olemme enemmän!

Kunta pyrkii tarjoamaan matalan kynnyksen varhaista tukea yhdessä Kainuun soten kanssa sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia tukevista toiminnoista ja palveluista kaikille ikäryhmille. Vaikka mahdollinen sote-muutos tulee tällä suunnitelmakaudella mahdollisesti toteutumaan, pyritään takaamaan ainakin nykyiset palvelut kuntalaisille jatkuvassa yhteiskunnallisessa muutoksessakin. Kunta pyrkii toimimaan mm. Suomen mallin mukaisesti ja tarjoaa maksutonta harrastamista koulupäivän yhteydessä OPHn kerhoavustuksen ja paikallisten yhdistysten saamien tukien turvin. Suomen malli liitetään myös aamu- ja iltapäivätoiminnan työsuunnitelmiin. Lasten ja nuorten kuulemista varten pidetään entistä tiheämmin Lasten ja nuorten parlamentin kokouksia.

Tavoitteena on, että kaikilla kuntalaisilla on osallisuuden ja merkityksellisyyden tunne, kokemus ristijärveläisyydestä. Erityisesti tuemme nuorten yhteiskunnallista osallistumista. Vahvistamme hallinnon läpinäkyvyyttä: avoin ja julkinen tieto lisää kuntalaisten luottamusta ja mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin.

Kuntalaisille tehdään myös kaksi kertaa hyvinvointisuunnitelman aikana tyytyväisyyskysely, jossa seuraavat seikat tullaan ottamaan esille.

- A: Kuinka paljon teet mielekkäitä asioita, (käytökirjastoissa/konserteissa/muissa vastaavissa, voit nauttia luonnosta)
- B. Koetko, että sinulla on riittävästi sosiaalisia kontakteja?
- C. Kuinka paljon luotat poliittisiin päättäjiin?
- D. Koetko voivasi itse vaikuttaa asioihin kunnassa?

E. Tiedätkö, keneen tai mihin ottaa yhteyttä saadaksesi asioitasi eteenpäin kunnassa?

F. Millaisia mahdollisuuksia asuinseutu tarjoaa hyvään elämään nykyisin / ja tulevaisuudessa? - avoin kysymys

G. Kuinka tyytyväinen olet rakennettuun ympäristöön, palvelujen läheisyyteen, asuinalueen turvallisuuteen ja saamaasi kohteluun palveluissa?

H. Kuinka onnellinen olet?

I. Kuinka suuri merkitys kunnan maastoreiteillä, luonnolla (ja vesistöillä) on onnellisuutesi ja hyvinvointisi kannalta

J. Mitä muuta haluaisit sanoa

Kyselyn pohjalta pyritään kunnan omia ja kunnan tukemia toimintoja suunnittelemaan entistä helpommin saavutettavaksi ja samalla saadaan tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista tueksi seuraavien vuosien kertomuksiin. KIRJAA TÄHÄN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET!!!!

Hyvinvointikyselyn vastaukset:

Kysely toteutettiin loka-marraskuun aikana. 10.11.2020 vatauksia oli tullut 41 kappaletta. Vastaajista 70% teki paljon tai melko paljon miekkäitä asioita. 50% vastaajista koki, että heillä on riittävästi sosiaalisia kontakteja.

45% vastaajista ei luottanut poliittisiin päättäjiin. 60% vastaajista koki voivansa vaikuttaa asioihin kunnassa jonkin verran tai paljon. 40% koki, ettei voi vaikuttaa kunnan asioihin. 80% vastaajista tiesi kehen ottaa yhteyttä kunnassa, jotta asioita saa vietyä eteenpäin.

Vastaukset:

- Hyvin toimiva varhaiskasvatus ja upea koulu. Uusi palvelukeskus tarjoaa perusterveyspalvelut. Hieno luonto. Hyvät tietoliikenneyhteydet etätyöläisille.
 - Pienessä paketissa peruspalvelut, kunhan ne säilyvät, täällä on hyvä elää.
 - Ainakin niille, joille luonnon läheisyys on tärkeää, Ristijärvi tarjoaa aivan mielettömät puitteet. Tämä kylä tarjoaa ihmiselle perustarpeet ja harrastusmahdollisuuksia, joten niistä olisi tärkeää pitää kiinni, jotta elämä täällä jatkuisi mielekkäänä.
 - Rauhallista liikkumista luonnossa.
 - Puhdas ja kaunis luonto, luonnon rauha, liikunta- ja muut harrastusmahdollisuudet luonnossa. Toivottavasti peruspalvelut säilyvät myös kunnassa jatkossakin.
 - Kohtuulliset
 - Vaativammalle riittää virikkeitä
 - Puhdas luonto, retkeily, marjastus, kalastus
 - Mahtava luonto.
 - Luonto parasta ja se on avoin kaikille.
 - Turvallisuutta, rauhallisuutta, hyvää asumista, luonnon käytön rajattomat mahdollisuudet
 - Turvallisuus vrt. kaupunkiolot, luonto lähellä, peruspalvelut
 - Pieni itsenäinen kunta antaa mahdollisuuksia
 - Monipuolisia
 - Luonnon monimuotoisuus, hieno kirjasto. Omasta itsestä on kiinni, miten hyvin voi. Minusta täällä on kaikki tarpeellinen!
 - Luontomatkoilu
 - Tämä on hyvä paikka sellaiselle, joka arvostaa luontoa ja luonnon rauhaa. Peruspalvelut löytyy ja se riittää
 - Tilaa, edullista asumista, sopiva työmatka
 - Hiljaiseloa.....?
 - Virtaala ja liikuntapalvelut hyvät, ryhmäliikuntaa voisi edistää. Kulttuurilla pitäisi lisätä myös nuorempia sukupolvia kiinnostavaksi.
- Jos pystyy palvelut säilyttämään edes nykyisellään .
- Hyviä mahdollisuuksia
 - Rauhallinen pieni kunta joten se takaa hyvät mahdollisuudet
 - Jos on terve niin pääsee välillä vilkkaampiin paikkoihin. Mutta jos ei pysty itse liikkumaan niin ikävä tulee.
 - Omaa rauhaa
 - Luontoa riittää, mutta maisemat ei yksin elätä.

50% vastaajista olivat tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä rakennettuun ympäristöön ja palvelujen läheisyyteen. Lähes 90% vastaajista koki olevansa tyytyväinen tai melko tyytyväinen asuinalueen turvallisuuteen. Yli 70% vastaajista olivat tyytyväisiä kunnassa saamiin palveluihin. 80% vastaajista olivat onnellisia tai melko onnellisia. Todella onnettomia ei ollut yhtään. 87,8% vastaajista kertoi, että kunnan maastoreiteillä, vesistöillä ja luonnolla ylipäätään on merkitystä onnellisuuden ja hyvinvoinnin kannalta.

Terveisesi yleisen hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan päättäjiille:

- Tänne olisi hyvä saada lisää erilaisia työpaikkoja ja asuinmahdollisuuksia, ettei ihmisten olisi välttämättä pakko muuttaa pois tältä kylältä. Tänne tarvittaisiin myös vähän lisää "pöhinää" ja muuta aktiivisuutta, jotta ihmiset, mahdollisesti ulkopaikkakuntalaisetkin, huomasivat miten kiva täällä on asua ja miten helppo tänne on kotiutua. Tietenkin vallitseva tilanne huomioon ottaen. Ristijärvellä on hyvä asua, joten olisi hyvä jos siihen olisi jatkossakin taloudellisesti mahdollisuus ja erilaista virikettä kaipaaville tekemistä.
- Rohkeasti vain päätöksiä
- Työtä, työllisyyttä, lapsiperhe myönteisyyttä, päiväkotia ja koulu ja opintomahdollisuuksia
- Lähipalvelut terveydenhoidossa tärkeitä

- kuunnelkaa nykyistä enemmän järjestöjen edustajia. Vierailkaa niiden kokouksissa
- Kuntoportaat meillekin!
- Ollaan tehty oikeita asioita asukkaiden hyväksi
- Jatkaa samaan malliin
- Virtaala!!!
- Paltamon kunta tarjoaa kuntalaisille maksuttoman varhaiskasvatuksen. Ristijärven vetonaula ja täällä jo asuvien terveyden edistämiseksi ehdottaisin Ristijärven kuntalaisille ilmaisia liikuntaharrastuksia, esimerkiksi hyvinvointipassi, jolla voisi tietyn summan edestä käyttää Virtaalan/Saukkovaaran rinteiden/kansalaisopiston... palveluita. Alle 18-vuotiailta esim. Virtaalan maksut voisi poistaa kokonaan, jotta lapset ja nuoret omaksuisivat liikkuvan elämäntavan, eikä se olisi ainakaan vanhempien taloudellisesta tilanteesta kiinni.
- Pieni palaute kyselystä: toiseksi viimeisen kysymyksen vaihtoehdot olivat ääripäät, suotavaa olisi olla myös sieltä välistä niitä vastausvaihtoehtoja.
- Kunta on "näkymätön" jopa sen asukkaillekin, saati "kulkijoille". Jotenkin on kuin odoteltaisi sitä viimeistä..."niskalaukausta". lisää yhteisöllisyyttä ja virkeämpää liikunta ja kulttuuritoimintaa kaiken ikäisille
- Enemmän mainostusta luonnosta ja ulkoilureiteistä.
- Kotokuntaan asuinalue pitäisi siistiä, ei houkuttele ketään asumaan!!!
- Sivukyläisetkin pitäisi ottaa huomioon.Harrastus mahdollisuudet ovat taajama-alueella asuvilla monipuolisemmat

Hyvinvointisuunnitelma vahvistetaan kunnanhallituksessa ja - valtuustossa ja vuosittaiset hyvinvointisuunnitelmat tukevat ja täydentävät laajaa hyvinvointikertomusta.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Käsitellään valtuustoseminaarissa 11.11.2020 ja valtuustossa 16.12.2020.

7 Suunnitelman laatijat

Suunnitelman laadintaan ovat osallistuneet Lasten ja Nuorten parlamentti kokouksessaan 29.10.2020, Elisa Pääkkönen, Tiinaliisa Portano, kunnan johtoryhmän jäsenet Oiva Jansson, Merja Kemppainen, Ahti Mikkonen ja Petteri Seppänen Ristijärven nuorisoparlamentti ja vanhusneuvosto. Kunnanhallituksen ja -valtuuston jäsenille hyte-suunnitelma on esitelty hyvinvointiseminaarissa 11.11.2020 ja heidän kommenttinsa ja näkökantansa on kirjattu hyte-suunnitelmaan ennen sen hyväksymistä kunnanvaltuuston kokouksessa 16.12.2020.

8 Suunnitelman hyväksyminen